

Nuorisoriikollisuus Oulun ja Kokkolan alueilla

Sebastian Kangaskortet & Niiles Klemola

5/2019

Tiivistelmä

Tekijät	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Sebastian Kangaskortet & Niiles Klemola	Poliisi (AMK)	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Nuorisorikollisuus Oulun ja Kokkolan alueilla	Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi	Opinnäytetyön muoto	
Ossi Kaario & Marko Lehtoranta	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyössämme käsittelemme nuorisorikollisuustilannetta Oulun ja Kokkolan alueella, sekä vertailemme niitä keskenään. Keskitymme tarkastelemaan tarkemmin 15-17 – vuotiaiden rikollista toimintaan edellä mainituilla alueilla. Tavoitteenamme työmme avulla on ymmärtää vallitsevaa nuorisorikollisuuden tilaa Oulussa ja Kokkolassa.</p> <p>Kartoitimme työssämme millaiset työryhmät edellä mainituilla alueilla toimivat nuorisorikollisuuden parissa poliisin ja sosiaaliviranomaisten toimesta ja millaisia toimia alueilla tehdään rikollisuuden estämiseksi. Selvitimme myös toimijoilta ovatko he tyytyväisiä tämän hetkisiin toimintamalleihin ja vallitseviin yhteistyötahoihin nuorisorikollisuuden ehkäisemiseksi ja rikosten tutkimiseksi.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelmänä teemahaastatteluja, jonka lisäksi kokosimme 15-17 -vuotiaiden epäiltyjen tilastoja Oulun ja Kokkolan alueilta. Haastattelimme työhömme Oulusta ja Kokkolasta kahta nuorisorikollisuuden parissa työskentelevää poliisia, kahta nuorisorikollisuuden parissa työskentelevää sosiaaliviranomaista, sekä yhtä kokemusasiantuntijaa Pohjanmaalta, joka on ollut päihderiippuvainen omassa nuoruudessaan ja syyllistynyt silloin rikolliseen toimintaan.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat, että nuorisorikollisuuden määrä edellä mainituilla alueilla ei ole huomattavasti kasvanut tai vähentynyt. Haastatteluiden myötä selvisi kuitenkin, että nuorisorikollisuus on joltain osin muuttanut hieman muotoaan vuosien aikana. Nuorten huumeiden käyttö on haastateltavien mukaan lisääntynyt, sekä nuorten huumeaineisiin suhtautuminen on huomattavasti myönteisempää tänä päivänä, kuin ennen. Huumeaineiden käyttö nuorten keskuudessa näkyy myös muuna oheisrikollisuutena.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
44 + 6 liitesivua	Toukokuu 2019	AMK2019ONT
Avainsanat		
Nuorisorikollisuus, nuori, rikosoikeudellinen vastuu, kasvuympäristö		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Aiheen valinta.....	3
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	4
2 TEORIA	5
2.1 Nuoret rikoksenteijät lain määritelmissä ja rikosoikeudellinen vastuu	5
2.1.1 Nuorisorangaistus	6
3 NUORET JA RIKOLLISUUS.....	8
3.1 Syyt ja vaikuttavat tekijät	9
3.1.1 Kasvuympäristö ja vanhempien merkitys.....	10
3.1.2 Kulttuuri.....	11
3.1.3 Nykytrendien ja modernin ajan vaikutus nuorten rikoskäyttäytymiseen.....	12
3.2 Nuorten tulevaisuus ja siihen liittyvät haasteet	12
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	13
4.1 Tutkimuksen toteuttamismenetelmä.....	14
4.2 Haastattelut tutkimusmenetelmänä.....	14
4.3 Tilastotieto tutkimusmenetelmänä	16
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	17
5.1 Poliisin haastattelu Oulun poliisiasemalta.....	17
5.1.1 Nuorisorikollisuuden tilanne Oulun alueella	17
5.1.2 Iän merkitys nuorisorikollisuudessa Oulun alueella.....	18
5.1.3 Nuorisorikollisuuden syyt.....	19
5.1.4 Poliisin toimet nuorisorikollisuutta vastaan Oulun poliisiasemalla.....	20
5.2 Sosiaalityöntekijän haastattelu Oulun alueelta.....	21
5.2.1 Nuorisorikollisuuden tilanne Oulun alueella	21
5.2.2 Nuorisorikollisuuden syyt.....	22
5.2.3 Sosiaaliviranomaisten toimet nuorisorikollisuutta vastaan Oulun alueella	22
5.3 Poliisin haastattelu Kokkolan poliisiasemalta	24
5.3.1 Nuorisorikollisuuden tilanne Kokkolan alueella	24
5.3.2 Iän merkitys nuorisorikollisuudessa Kokkolan alueella	25

	2
5.3.3 Nuorisoriikollisuuden syyt.....	25
5.3.4 Poliisin toimet nuorisoriikollisuutta vastaan Kokkolan poliisiasemalla.....	26
5.4 Sosiaalityöntekijän haastattelu Kokkolan alueelta	26
5.4.1 Nuorisoriikollisuuden tilanne Kokkolan alueella	26
5.4.2 Nuorisoriikollisuuden syyt.....	27
5.4.3 Sosiaaliviranomaisten toimet nuorisoriikollisuutta vastaan Kokkolan alueella ...	29
5.5 Kokemusasiantuntijan haastattelu	29
5.5.1 Haastateltavan oma rikos -ja päihdehistoria	29
5.5.2 Kokemukset viranomaisista haastateltavan kohdalla	32
5.5.3 Nuorisoriikollisuuden nykytilanne haastateltavan näkökulmasta.....	32
5.6 Tilastot.....	33
5.6.1 Rikollisuuden määrä	33
5.6.2 Rikoslakirikokset	35
5.6.3 Rikoslakirikosten jakauma.....	36
6 YHTEENVETO & POHDINTA	40
6.1 Lopputulosten pohdinta ja analysointi	40
6.2 Tutkimustulosten luotettavuuden arviointi.....	42
6.3 Tavoitteeseen pääsy ja työn haasteet.....	42
LÄHTEET	44
LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Opinnäytetyön aiheeksi pyrimme valikoimaan sellaisen, mikä on ajankohtainen nykypäivän poliisitoiminnassa ja tärkeä osa-alue poliisin tehtäväpiirissä. Nuoriso ja heidän yhteiskunnallinen tilansa ja hyvinvointi oli mielestämme sellainen aihe, joka tulee olemaan varsinkin poliisin työssä aina ajankohtainen ja merkittävä asia itse nuorison, sekä yhteiskunnan kannalta. Halusimme valita itsellemme aiheen, jota on mielekästä tehdä ja joka on oikeasti jollain tapaa tärkeä aihepiiri poliisin työskentelyssä. Yhtenä tavoitteena on myös oppia itse jotain ammatillisesti työstämme ja hyödyntää tätä oppia myös tulevaisuudessa omalla virkaurallamme. Nuorisorikollisuus aiheena kiinnosti molempia ja kun työskentelimme eri poliisilaitoksilla työharjoittelun aikana, Oulussa ja Kokkolassa, päätimme hyödyntää tätä, sillä tarkastellessa kahden eri poliisilaitoksen tilannetta, saamme hieman laajempaa näkemystä tämänhetkisestä tilanteesta nuorisorikollisuuden osalta.

Nuorisorikollisuus, sen ennalta estäminen, torjuminen, syiden ja seurausten ymmärtäminen on erittäin tärkeää, sillä kuten vanha sanonta kuuluu “nuorissa on tulevaisuus” pitää hyvin paikkaansa. Yhteiskunnan tulee pyrkiä tarjoamaan nuorisolle mahdollisimman hyvät puitteet laadullisen elämäntason ylläpitämiseksi, näissä talkoissa poliisillakin on suuri rooli.

Onnistunut nuorisorikollisuuden vähentäminen poliisin ja muiden viranomaisten toimesta näyttää varmasti jälkensä tulevaisuudessa. Mitä paremmin pystymme pitämään nuorison erossa rikollisuuden piiristä, sitä todennäköisemmin rikostilastot ja rikostilannekin näyttävät tulevaisuudessa paremmalta. Niin sanottuun nolatilanteeseen on tietenkin mahdotonta päästä, sillä rikollisuutta on ollut aina ja tulee aina olemaankin, mutta meidän on kuitenkin tehtävä kaikkemme hyvän yhteiskuntarauhan ylläpitämisen ja kansalaisten turvallisuuden eteen.

Nuorisorikollisuudella on monesti kauaskantoiset seuraukset, sillä usein nuorena rikoksiin syyllistynyt jatkaa niitä myös vanhemmalla iällä, mikäli hänen rikoskierteeseensä ei puuttu ajoissa tarpeeksi tehokkaasti ja sitä ei saada katkaistua.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksellamme pyrimme kartoittamaan nuorisorikollisuuden tilaa Oulun ja Kokkolan alueilla. Tavoitteenamme on selvittää nuorisorikollisuuden syitä, nykytilaa, muutoksia ja mihin se on mahdollisesti lähitulevaisuudessa kehittymässä edellä mainituilla alueilla. Yksi keskeisistä tutkimuskysymyksistämme on, se kuinka paljon ja minkälaisiin rikoksiin 15-17 -vuotiaat nuoret syyllistyvät Oulun ja Kokkolan alueilla. Tilastojen avulla kartoitamme 15-17 -vuotiaiden epäiltyjen tilannetta viimeisen kuuden vuoden ajalta. Tilastoilla selvitämme 15-17 -vuotiaiden rikosepäilyjen määrän, sekä epäiltyjen tekijöiden määrän samalta ajankaksolta. Jaottelemme rikokset eri rikoslajeihin, jotta saamme käsityksen siitä, mitä tilastot kertovat nuorten rikoskäyttäytymisestä. Tilastot kattavat alueellisesti Oulun ja Kokkolan kuntien alueet.

Tilastojen lisäksi haastattelemme yhden nuorisorikollisuuden parissa työskentelevän poliisin, sekä sosiaaliviranomaisen molemmilta paikkakunnilta. Näiden lisäksi haastattelemme kokemusasiantuntijaa, joka on omassa nuoruudessaan ollut itse päihderiippuvainen ja syyllistynyt rikollisiin tekoihin. Vuosien jälkeen hän on päässyt eroon rikollisesta elämäntavasta ja raitistunut ja toimii nykyisin kokemusasiantuntijana ja auttavana tahona nuorille. Näistä haastatteluista saadun tiedon perusteella pyrimme selvittämään minkälaista se jokapäiväinen nuorten rikollisten kanssa työskentely ja tekemisissä oleminen oikeasti on.

Yksi keskeisimmistä tutkimuskysymyksistämme on myös se, kuinka nuorisorikollisuuteen tällä hetkellä puututaan, miten siinä on onnistuttu, kuinka toimivina tämänhetkiset puuttumiskeinot koetaan ja mitä voisi mahdollisesti parantaa. Tätä selvitämme edellä mainittujen haastatteluiden avulla. Haastatteluilla kartoitamme muun muassa haastateltavien työnkuvaa, heidän omaa tyytyväisyyttään työhönsä, sekä sitä kokevatko he oman työnsä, sekä työryhmäorganisaation rakenteen toimivana ja mieleisenä.

2 TEORIA

2.1 Nuoret rikosentekijät lain määritelmässä ja rikosoikeudellinen vastuu

Teoriaosuudessa käsittelemme nuorisoriikollisuutta ja siihen olennaisesti liittyviä osa-alueita muun muassa kriminologian kirjallisuuden kautta. Tuomme esille lain ja oikeustekstien kautta nuorten rikosasioihin liittyvää lainsäädäntöä, lisäksi pohdimme nuorisoriikollisuuteen johtavia syitä ja mahdollisia seurauksia.

Miten käsite nuori ymmärretään? Käsite on hyvin laaja ja eri yhteyksissä sillä voi olla hie-man erilaisia merkityksiä ja määritelmiä. Kun on kyse Suomen laista ja lain soveltamisesta rikosasioissa, määritelmä nuoresta on tarkka. Nuoria käsitellään esitutkinnasta lähtien aina mahdolliseen rangaistukseen asti eri tavoin, kuin aikuisia. Nuoret eivät esimerkiksi kärsi täysin samanlaisia rangaistuksia kuin aikuiset. Nuorten kohtelevminen esitutkinnassakin on erikseen laissa huomioitu. Nuorten rikosasioihin liittyviä lakeja on hyvinkin paljon, käsittelemme tämän otsikon alla niistä olennaisimpia.

Käsittelemme työssämme ylipäättään nuorisoriikollisuutta, eli alle 15 –vuotiaista aina 20 –vuotiaisiin. Lähempään tarkasteluun valitsimme 15-17 vuotiaat, eli nuoret, jotka ovat jo rikosoikeudellisessa vastuussa mutta ovat kuitenkin edelleen alaikäisiä, eli vajaavaltaisia.

Suomessa ihmisen rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15 –vuotiaana. Ennen 15 –vuoden ikää henkilöä ei voida tuomita rikoksesta mutta alle 15-vuotiaat ovat kuitenkin vahingonkorvausvelvollisia. Rikoslain 3 luvun 4 §:n (19.12.1889/39) mukaan rangaistusvastuun edellytyksenä on, että tekijä on teon hetkellä täyttänyt 15 –vuotta ja on syyntakeinen.

Oikeuskirjallisuudesta löytyy tarkkoja määritelmiä nuorista rikosentekijöistä. Oikeuslaitoksen nettisivuilla on määritelty nuori rikosentekijä eri ikäryhmittäin, nuorisorangaistus, sekä nuoren henkilön vahingonkorvausvelvollisuus.

Mitä tarkalleen ottaen tarkoitetaan termillä nuori rikosentekijä? Nuori rikosentekijä on henkilö, joka rikoksen tekohetkellä on täyttänyt 15 -vuotta mutta ei vielä 21 -vuotta. (Oikeuslaitos 2018.)

Alle 15 -vuotiaan henkilön tekemää rikosta ei käsitellä lainkaan oikeudessa, eikä hänelle myöskään tuomita teosta rangaistusta. Alle 15 -vuotiaalla henkilöllä on kuitenkin korvaus-

velvollisuus aiheuttamastaan vahingosta, korvausvelvollisuus on kaikilla iästä huolimatta, korvausvelvollisuudesta on mahdollista sovitella, mikäli olosuhteiden vuoksi nuorelle aiheutuvat korvauskustannukset olisivat kohtuuttomat. (Oikeuslaitos 2018.)

15-17 -vuotiaan rikosentekijän rangaistusta tuomittaessa käytetään sääntöä, minkä mukaan rangaistuksen määrä voi enintään olla $\frac{3}{4}$ siitä, mitä täysi-ikäiselle tuomittaisiin. Lisäksi alle 18 -vuotiasta ei tavallisesti tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen ja tämän ikäinen henkilö on mahdollista myös jättää kokonaan rangaistukseen tuomitsematta, mikäli oikeus kokee, että tekijä on ottanut opikseen teosta, eikä täten tuomitsemista rangaistukseen vaadita. (Oikeuslaitos 2018.)

Tarkka lainmukainen määritelmä nuoresta rikosentekijästä löytyy laki nuorista rikosentekijöistä 1 §:n 1.momentista (262/1940), jonka mukaan nuorella rikosentekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka tehdessään rangaistavan teon on ollut viisitoista mutta ei kahtakymmentä vuotta täyttänyt.

2.1.1 Nuorisorangaistus

Kuten aiemmin mainittiin, nuoret kärsivät erilaisia rangaistuksia rikoksista, kuin aikuiset. Nuorisorangaistus on rangaistusmenetelmä 15-17 -vuotiaille nuorille. Laki nuorisorangaistuksesta ja laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta määrittelevät nuorisorangaistukseen liittyvät edellytykset ja nuorisrangaistuksen sisällön. Lisäksi rikoslaisissa määritellään kuka ja millä edellytyksillä voidaan rikoksesta epäilty tuomita nuorisorangaistukseen.

Nuorisorangaistus on siis asetettu 15-17 -vuotiaille rikosentekijöille, kuten laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 11 luvun 64§:n (400/2015) mukaan säädetään.

Laki nuorisorangaistuksesta 1§:n (1196/2004) mukaan nuorisorangaistus voidaan tuomita alle 18 -vuotiaalle henkilölle siten, kuin rikoslain 6 luvun 10 a §:ssä (19.12.1889/39) säädetään, ennen tähän tuomitsemista nuori on kuitenkin kuultava henkilökohtaisesti.

Rikoslain 6 luvun 10 a §:ssä (19.12.1889/39) nuorisorangaistuksen tuomitsemisesta säädetään seuraavaa:

Alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta tuomitaan nuorisorangaistukseen, jos:

1) sakko on rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys ja tekijän aikaisemmat rikokset huomioon ottaen riittämätön rangaistus eivätkä painavat syyt vaadi ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemista; ja

2) ehdollista vankeutta valvontoineen ei ole pidettävä riittävänä tekijän sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi tai uusien rikosten ehkäisemiseksi.

Nuorisorangaistus voidaan tuomita 1 momentissa säädetyin edellytyksin myös sellaisista tuomioistuimessa samalla kertaa käsiteltävistä rikoksista, joista ainoastaan osa on tehty alle 18-vuotiaana. (RL 6:10a §).

Mitä nuorisorangaistus sitten oikein sisältää? Laki nuorisorangaistuksesta 2§:n (1196/2004) mukaan nuorisorangaistuksen pituus on vähintään neljä kuukautta ja enintään yhden vuoden. Nuorisorangaistukseen tuomittu henkilö on valvonnan alaisena koko rangaistuksen ajan ja hänelle järjestetään tapaamisia, jossa seurataan nuoren sosiaalista toimintakykyä tehtävien ja ohjelmien muodossa, nuorta ohjataan ja tuetaan, sekä mahdollisesti perehdytetään työelämään tarpeen ja olosuhteiden mukaan. Nuorisorangaistukseen kuuluvia osallistumisvelvollisia tilaisuuksia saa viikoittain olla enintään kahdeksan tuntia.

Rangaistuksia mietittäessä voi olla tärkeää, että nuoret saavat rikosasioiden käsittelyssä ja niihin liittyvissä rangaistuksissa tietynlaista erikoiskohtelua, sillä todennäköisesti mahdollisimman kova rankaisu ei ole nuorten tapauksessa paras keino auttaa nuorta pääsemään irti rikollisesta toiminnasta. Yhteiskunnan tulee ajatella nuoren etua ja pyrkiä pelkän rankaisun sijaan miettimään sellaisia puuttumistoimenpiteitä, jolla saamme muutettua nuoren käytöstä ja ajattelua siihen suuntaan, että rikollinen toiminta saataisiin kitkettyä pois nuoren elämästä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Ajatellen alle 18 -vuotiaita nuoria, he ovat vielä siinä iässä, että välttämättä aina kaikkia tekoja ja niiden mahdollisia seurauksia ei tule mietittyä loppuun saakka, voisi siis olla hie-man kohtuutonta ja tarkoituksetonta asettaa nuoren tyhmästä päähänpistosta tälle täysin samanlainen rangaistus, kuin täysi-ikäiselle tekijälle.

Nuorille tulee kuitenkin tehdä selväksi se, että yhteiskunnassamme on tietyt lait, jonka mukaan kaikkien tulee elää ja jokainen joutuu myös oikeasti vastaamaan omista teoistaan,

mutta nuorille tulee myös antaa mahdollisuus muuttaa käytöksensä yhteiskunnan yhteisten pelisääntöjen mukaiseksi. Nuorten tukeminen ja ohjaaminen rangaistuksen ohessa eri viranomaisten toimesta on erittäin tärkeää, sillä mitä tehokkaammin puutummme nuorten rikoksiin, sitä todennäköisemmin saamme tulevaisuudesta yhden aktiivisen rikoksen tekijän pois tilastoista.

3 NUORET JA RIKOLLISUUS

Nuorisori­kollisuus on ikävä yhteiskunnallinen ilmiö, jolla on suuri merkitys Suomen tulevaisuuden suhteen. Nuorisori­kollisuuden ilmenemiseen on useita eri syitä mutta monesti nuorisori­kollisilla on usein paljon yhteneviä piirteitä, miksi he ovat ajautuneet tekemään laittomuuksia.

Jos otetaan läpileikkaus Suomen aktiivisista rikollisista, on erittäin todennäköistä, että hyvin moni heistä on aloittanut rikollisen toimintansa jo nuoruus­vuosina, jolloin siihen ei olla pystytty puuttumaan tarpeeksi tehokkaasti tai puuttumisella ei ole vain yksinkertaisesti ollut merkitystä nuoren käytökseen.

Nuorisori­kollisuutta ja ylipäätään rikollisuutta tutkitaan laajasti kriminologian kautta, jossa pyritään selventämään rikollisuuteen johtavia syitä ja vaikuttavia tekijöitä. Rikollisuuden syyt -kirjassa Janne Kivivuori avaa aiemmin esille nostamamme asian rikollisen toiminnan aloittamisesta nuoruusiässä.

Kivivuori kirjoittaa, että kriminologiassa on jo historian pohjaltakin painotettu nuoruus­ikää, juurikin sen vuoksi, että aktiivinen rikoskäyttäytyminen alkaa ihmisillä yleisimmin nuoruusiässä. Harvinaisemmassa ovat ne tapaukset, että aikuisen ihmisen syyllistyessä johonkin vakavaan rikollisuuteen, hän olisi aloittanut rikoskäyttäytymisensä vasta aikuis­iässä. Todennäköisempää on siis se, että aikuisena rikoksiin syyllistynyt henkilö on ollut jo nuoruus­vuosina muita nuoria aktiivisempi rikoskäyttäytyjä. Kivivuori painottaakin, että nuoruus on ihmiselle kriittistä aikaa hänen sosiaalisen asemansa ja elämänsä muovaamisessa. (Kivivuori 2013, 28-29.)

Nuorisori­kollisuus ei ole mikään uusi ilmiö, sillä sitä on ilmennyt yhteiskunnissa jo hyvin pitkään. Gerwyn Henderson, Harriet Pierpoint, Tim Read, Colin Rogers viittaavat kirjassaan *Policing and Young People*, Salgadon vuoden 1999 teokseen, missä on esimerkki

tapauksesta sijoittuen Lontooseen. Teoksessa kerrotaan, että jo vuonna 1585 nuoriso aiheutti päänvaivaa kauppiaille ja tavan ihmisille, nuorisojengit varastivat käsilaukkuja ohikulkijoilta ja systemaattisesti harhauttivat kauppiaita, samalla anastaen näiltä myyntiartikkeleita. (Salgado 1999, viitattu teoksessa Read, Rogers 2011, 7.)

Nuorten rikoskäyttäytymiseen johtavia syitä voi olla niin paljon, kuin maapallollamme on ihmisiäkin, mutta näitä syitä ja tekijöitä on myös mahdollista tutkia ja ymmärtää. Kriminologia tutkii laajalta alalta rikollisuutta ja siihen liittyviä seikkoja, joka auttaa meitä saamaan vastauksia moniin kysymyksiin. Rikoskäyttäytymistä on ollut jo aikojen alusta saakka, ajansaatossa se on vain muuttanut muotoaan samaan tahtiin, kuin yhteiskuntamme ja sen normit muuttuvat. Meidän on tärkeää ymmärtää mistä syistä nuorisomme ajautuu rikolliselle polulle, tällä tavoin meillä on paremmat mahdollisuudet myös pyrkiä edistämään nuorisomme hyvinvointia ja tehdä töitä sen eteen, että saisimme tulevat potentiaaliset aktiivirikolliset jo nuoruusiässä vaihtamaan puolta.

3.1 Syyt ja vaikuttavat tekijät

Syitä ja vaikuttavia tekijöitä tarkasteltaessa on syytä käsitellä laajasti koko ilmiötä tilastojen avulla, joiden perusteella saa käsityksen vallitsevista olosuhteista ja nuorisorikollisuuden nykytilasta kyseisillä alueilla, joita tarkastellaan. Näiden tosiseikkojen jälkeen, pitää perehtyä yksilötasolla tekijöihin, heidän persooniinsa, sekä kasvuympäristöön ja ympäröiviin vaikuttajiin. Näiden avulla päästään ongelmien alkulähteille ja saadaan jonkinlainen käsitys ongelman tosiasialliseen tilaan, sekä syihin.

Kriminologian yleisimpiä ja vanhimpia havaintoja on, että rikosaktiivisten henkilöiden ystävät ovat hekin yleensä rikosaktiivisia (Kivivuori 2013, 256). Tämä seikka nousi useaan otteeseen tekemissämme haastatteluissa esille. Kaveripiirillä on merkittävä vaikutus nuorten rikosaktiivisuuteen. Vanhemmat ja kotiolot vaikuttavat myös merkittävästi, mutta haastateltavien mukaan rikosaktiivisten nuorten kotiolot vaihtelevat, eikä voida sanoa esimerkiksi, että suurimmalla osalla rikosaktiivisista nuorista olisi esimerkiksi etäiset vanhemmat, tai niin sanotusti ”rankka” kasvatus. Eli kotiolojen ja vanhemmilta saadun kasvatuksen perusteella ei voida täysin selittää nuorten rikosaktiivisuutta.

Janne Kivivuori, toteaa kirjassaan, että oppimisteorian mukaan rikollisuus opitaan vertaisryhmissä (Kivivuori 2013, 256). Kirjassa esitellään kriminologian yleinen oppimisteoria,

johon Kivivuori viittaa. Oppimisteorialla on neljä keskeistä käsitettä, jotka ovat eriyttävä oppimisaltistuminen, rikollisuudelle suotuisat määritelmät, palkinnot ja rangaistukset sekä matkiminen (Kivivuori 2013, 225-227). Kriminologian oppimisteoria korostaa ihmisen kykyä eläytyä toisen asemaan, ennakoida palkintoja ja rangaistuksia, matkia muita ja palkita itse omaa käyttäytymistään (Kivivuori 2013, 225-226).

3.1.1 Kasvuympäristö ja vanhempien merkitys

Nuoren vanhemmilla on nuoren kehityksen ja kasvun kannalta äärimmäisen tärkeä rooli. Vanhempi voi itse kasvattaa lapsensa oman parhaan näkemyksensä mukaan, mutta siitä huolimatta on olemassa vallitsevia seikkoja, joihin vanhempi ei voi vaikuttaa itse omalla käyttäytymisellään. Lapsen kasvuympäristö ei rajaudu pelkästään vanhempien seuraan ja kotona oleskeluun. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa sitä suuremmaksi hänen niin sanottu reviirinsäkin kasvaa pääsääntöisesti.

Janne Kivivuori käsitteli Rikollisuuden syyt -teoksessaan käyttäytymisgenetiikkaa, joka nousi yleiseen tietoisuuteen yhdysvaltalaisen psykologin, Judith Rich Harrisin *The Nurture Assumption* -kirjan myötä. Tässä kirjassa Harris on arvostellut sellaisia teorioita, joissa pääteltiin, että kasvatus selittää lasten käyttäytymisen. Kuten esimerkkinä todetaan, että kiukkuinen ja impulsiivinen kasvatus tuottaa kiukkuisia ja impulsiivisia nuoria. Näissä tutkimuksissa oli se ongelma, että niissä ei yleensä huomioitu sellaista tärkeää tekijää, mikä kasvatuksesta riippumatta yhdistää lasta ja tämän vanhempaa, nimittäin perimää.

Ihmisille muodostuu yleensä helposti sellainen käsitys, että lapsen käyttäytymisestä on täysin pääteltävissä se, kuinka tämä lapsi on kasvatettu. Tässä unohdetaan kuitenkin se, että lapsi on aina vanhempansa biologinen lapsi ja hän perii vanhemmaltaan tiettyjä piirteitä, jotka voivat olennaisesti vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen. On siis muistettava se, että lapsen kasvuympäristö ja kasvatus eivät ole ainoita asioita, jotka vaikuttavat lapsen ja nuoren käytökseen. (Kivivuori 2013, 119; Harris 1999.)

Käyttäytymisgeneettisessä tutkimuksessa tuodaan ilmi, että ei ole olemassa niin sanottua ”rikollisuusgeeniä”, mutta vanhemmilta nuoret voivat periä piirteitä, jotka voivat olennaisesti lisätä rikoskäyttäytymisen todennäköisyyttä tietyissä ympäristöissä ja tilanteissa. Tämänkaltaisia piirteitä ovat esimerkiksi aggressiivisuus, impulsiivisuus ja heikko itsekontrolli. (Kivivuori 2013, 120.)

Janne Kivivuori toteaa kirjassaan, että sellaiset ympäristöt, joissa on suhteellisen vähän sosiaalista kontrollia ja jotka antavat siksi suuremman mahdollisuuden ilmaista yksilökohtaisia eroja, päästävät perinnölliset vaikutukset voimakkaammin esille. Eli ympäristön ja perimän suhde korreloi tässä suhteessa. (Kivivuori 2013, 125.)

3.1.2 Kulttuuri

Richard Nisbett ja Dov Cohen ovat osoittaneet tutkimuksillaan, että väkivaltaiset reagointimallit ovat vahvasti kulttuuriin liittyviä ilmiöitä. Ihminen oppii esimerkin kautta ja seuraamalla ympärillä vallitsevaa käyttäytymistä ja toimintatapoja. On sanomattakin selvää, että jos pienestä pitäen oppii rikollisen käyttäytymisen olevan hyväksyttävää lähimpien ja luotettavimpien ihmisten keskuudessa, tulet itsekin tekemään suurella todennäköisyydellä rikoksia. (Kivivuori 2013, 265.)

Nykypäivänä eletään globaalissa ja monikulttuurillisessa maailmassa myös Suomessa ja se on muuttanut nuorten arkea ja tottumuksia. Kaikki tieto on koko ajan heti saatavilla helposti. Kun jotain tapahtuu maailmalla, se on heti puhelimelta luettavissa ja jaettavissa eteenpäin.

Kulttuurillisesti opitut tavat suhtautua konflikteihin ja riitoihin, vaikuttavat se millä tavalla ja mihin reagoiden väkivaltaan puututaan. Joissain kulttuureissa lapset oppivat vanhempien esimerkistä ratkaista riitoja ja konflikteja ei-väkivaltaisella tavalla. Vanhemmat myös tietoisesti palkitsevat jälkeläisiään väkivallattomista ratkaisutavoista ja rankaisevat väkivallan harjoittamisesta. Toisissa kulttuureissa taas suhtaudutaan hyväksyvämmiin väkivaltaisuuksiin. Nämä kulttuurilliset erot muovaavat lapsien ja nuorten toimintatapoja väkivallan suhteen. (Kivivuori 2013, 264.)

Talous ja syrjäytyminen eivät selitä rikollisuuden ja rikoskontrollin vaihteluja tyhjentävästi. Myös kulttuurilla voi olla täysin itsenäinen roolinsa. Tämä näkyy esimerkiksi väkivaltaisuuden voimakkaana lisääntymisenä ja rikosuutisoinnin räjähdysmäisenä kasvuna viimeisen neljännesvuosisadan aikana (Kivivuori ym. 2002; Kemppi & Kivivuori 2004, viitattu teoksessa Honkatukia & Kivivuori 2006, 8.)

3.1.3 Nykytrendien ja modernin ajan vaikutus nuorten rikoskäyttäytymiseen

Maailma on muuttunut hyvin paljon ajansaatossa ja muuttuu edelleen jatkuvasti, tämä vaikuttaa rikollisuuden muotoihin. Vuosia sitten ei ole ollut internetiä, älypuhelimia eikä monia muitakaan nykyajan teknisiä välineitä, jotka nykypäivänä näyttävät monesti jonkinlaista roolia nuorten rikollisuudessa. Ottaen esimerkiksi vaikkapa huumerikollisuuden, nykyään on paljon helpompaa ostaa ja välittää huumeita internetin välityksellä, ostajaa ja myyjää saattaa olla joskus vaikea identifioida. Oulun poliisilaitoksen haastateltava sanoikin haastattelussa, että monesti nuoret saattavat tehtailla paljonkin rikoksia lyhyen ajan sisään juuri sen takia, että he eivät jää teoistaan kiinni. Nuorelle saattaa tulla voittamaton olo siitä, että häntä ei saada teoistaan kiinni, tämä antaa nuorelle lisää varmuutta rikosten jatkamiselle.

Internetissä on paljon erilaisia sosiaalisen median kanavia, joissa osassa käyttäjät voivat toimia anonyymisti, tämä voi antaa monille rohkeutta tehdä netin avustuksella sellaisia rikoksia, joihin henkilö ei muuten välttämättä syyllistyisikään.

Nykypäivän trendeihin kuuluu myös suurilta osin huumeet ja muut päihteet. Oulun poliisilaitoksen haastateltava kertoikin huolensa nykynuorten päihderiippuvuudesta. Yhä nuoremmat ovat alkaneet käyttämään huumeita tai lääkeaineita turhautumiseensa tai kaveripiirin vuoksi, mikä aiheuttaa nuorisossa oireilua rikosten muodossa.

Yhteenvedona tästä voidaankin päätellä, että huumausaineiden helpompi saatavuus, yleistynyt käyttö, sekä internetin tuomat uudet mahdollisuudet ovat tuoneet aivan uudenlaisia haasteita yhteiskunnallemme myös nuorisoriikollisuuden torjumiseen.

3.2 Nuorten tulevaisuus ja siihen liittyvät haasteet

Rikollisuus aiheuttaa paljon haasteita myös nuorille itselleen heidän tulevaisuuttaan ajatellen. Nuorena rikoskierteeseen ajautuneen henkilön voi olla erittäin vaikea päästä takaisin enää tavalliseen normien mukaiseen elämäntapaan. Mikäli nuori ei saa apua ja tukea, eikä hänen rikolliseen toimintaansa pystytä puuttumaan viranomaisten, nuoren läheisten ja sidosryhmien kautta, voi tilanne pahimmillaan ajaa nuoren siihen, että hän jatkaa rikoskäyttäytymistään myös aktiivisesti aikuisiällä, jolloin yleisen käsityksen mukaan tilanteesta on hyvin vaikeaa päästä enää koskaan irti.

Mittava rikosrekisteri voi vaikuttaa työnhakuun varsinkin sellaisissa työtehtävissä, joihin edellytetään turvallisuus selvityksen tekemistä. Turvallisuus selvityslain 4 luvun 25 §:n 1 momentin 2. kohdan (726/2014) mukaan henkilöturvallisuus selvityksessä voidaan käyttää muun muassa rikosrekisteristä saatuja tietoja. Kun ihminen syyllistyy johonkin rikokseen ja hänet tuomitaan siitä, merkitään tämä rikosrekisteriin tietyin edellytyksin, rikosrekisteristä voidaan myös luovuttaa tietoja henkilön luotettavuuden, sekä henkilökohtaisen soveltuvuuden arvioinnissa ja selvittämisessä, perustuen rikosrekisterilain 1 § ja 2 §: ään (20.8.1993/770).

Nuorten olisikin hyvä ymmärtää se, että nuoruusiässä rikoksiin syyllistyminen voi vaikuttaa monin tavoin myös hänen tulevaisuuteensa, esimerkiksi työhaussa. Pahimmassa tapauksessa nuoren rikoskäyttäytymisestä johtuvat seuraukset voivat ajaa nuoren syrjäytymään jo varhaisessa vaiheessa, mikä vaikeuttaa huomattavasti tämän kuntoutumista takaisin normaaliin elämään. Mikäli rikoksia on tullut tehtaitua paljonkin nuoruudessa, on otettava huomioon se, että rikoksista aiheutuneita vahingonkorvauksiakin on voinut kertyä mittavasti maksettavaksi, mikä taas heikentää yksilön taloustilannetta.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Toteutamme työmme kvalitatiivisen tutkimuksen avulla. Kvalitatiivinen tutkimus on nimensä mukaisesti tutkimusta, jossa tutkimusaineisto on verbaalista, tai visuaalista (Uusitalo 2001, 79). Kvalitatiivisessa, eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Uusitalon kirjassa, on listattu taulukkoon kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteitä. Kuvioista ilmenee muun muassa, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineisto edustaa tutkimuskohteen olennaisia piirteitä ja on teoreettisesti merkittävää. Tutkimuksessa aineiston kerääminen, käsittely ja analyysi myös kietoutuvat tiiviimmin yhteen, sekä että tutkimuksessa tyypillisiä tutkimusaineistoja ovat kenttähavainnointi, vapaamuotoiset haastattelut, erilaiset dokumentit ja kulttuurin tuotteet. (Uusitalo 2001, 81.)

Jäljempänä tässä luvussa erittelemme tutkimusaineistomme, sekä tutkimuksen toteuttamismenetelmät. Kartoitamme myös tutkimuksen tarkoituksen, sekä teemat. Luvun viimeisessä alaluvussa kerromme työhöme sisältyvien tilastotietojen keräämisestä.

4.1 Tutkimuksen toteuttamismenetelmä

Toteutimme tutkimuksemme tekemällä viisi kappaletta teemahaastatteluja, joista neljä suoritettiin Oulun ja Kokkolan poliisiasemien nuorten parissa työskenteleville henkilöstölle, yksi haastattelu suoritettiin nykyisin kokemusasiantuntijana toimivalle henkilölle. Haastatteluilla pyrimme kartoittamaan toimijoiden mielipiteitä, asiantuntemusta ja näkemyksiä nuorisorikollisuudesta. Tämän lisäksi haimme tilastotietoja Polstatista, tilastojen oikeellisuuden varmistimme järjestelmää käyttävältä asiantuntijalta. Polstat on poliisin tulostietojärjestelmä, joka sisältää säännöllisesti päivittyviä tietoja poliisin eri tulosalueilta.

Tilastojen kautta saimme ajankohtaista ja oikeellista tietoa tutkimuksemme pohjalle, mikä auttaa hahmottamaan tutkimuksen kohteemme, nuorisorikollisuuden nykytilannetta lukujen kautta. Haastattelut toivat työhömmä ja tutkimuskysymyksiimme henkilöiden omia kokemuksia ja mielipiteitä, minkä koimme tärkeäksi tiedon lähteeksi, sillä nämä kokemukset ja havainnot auttavat meitä ymmärtämään paremmin nuorisorikollisuuteen liittyviä seikkoja.

4.2 Haastattelut tutkimusmenetelmänä

Tutkimuksen tiedonkeruussa yhtenä tutkimusmenetelmänä käytimme teemahaastatteluja. Päätimme valita tutkimukseemme Oulusta ja Kokkolasta molemmista yhden poliisihenkilön ja yhden sosiaaliviranomaisen. Lisäksi saimme hyvän mahdollisuuden haastatella Kokkolan seudulta entistä nuorisorikollista, joka nykypäivänä toimii niin sanottuna auttavana tahona nuorille. Yhteensä suoritimme siis haastatteluita viisi kappaletta. Näin saimme haastatteluiden kautta työhömmä kolmen eri ”ammattikunnan” näkökulmaa aiheeseemme. Koimme näiden haastatteluiden antavan riittävät vastaukset valitsemiimme aihepiireihin ja kysymyksiin.

Haastattelu tutkimusmenetelmänä sopi mielestämme oikein hyvin työhömmä, sillä ajankohtaisin ja luotettavin tieto tulee varmasti niiltä tahoilta, jotka työskentelevät jollain tapaa aiheen parissa päivittäin. Suoritimme kolme haastatteluista kasvokkain haastateltavan kanssa, samalla äänittäen haastattelutilanteen, jonka myöhemmin litteroimme paperille, yhden haastatteluista suoritimme puhelimen välityksellä ja viimeisen sähköpostin välityksellä. Pyrimme siihen, että olisimme voineet haastatella jokaisen haastateltavan kasvotusten, mutta aikataulujen yhteensopimattomuuksien vuoksi jouduimme hieman soveltamaan kahden haastattelun suoritusmenetelmässä, tämä ei kuitenkaan aiheuttanut ongelmia tutki-

muksen suorittamisessa, vaan saimme jokaisesta haastattelusta riittävästi haluamaamme tietoa.

Koimme haastattelun olevan hyvä menetelmä myös sen sovellettavuuden vuoksi, sillä haastattelija voi aina haastattelun aikana esittää aiheisiin lisäkysymyksiä ja tarkennuksia. Jos ajatellaan vaikkapa sähköpostitse suurelle massalle lähetettävää kyselylomaketta, jossa kysymykset ovat paperilla tietyssä muodossa, joihin ihmiset vastaavat yksilöstä riippuen joko hyvin lyhyesti ja suoranaisesti tai pidemmän kaavan mukaan, lopputulos on kuitenkin se, että näihin vastauksiin haastattelija ei saa enempää tarkennusta. Haastattelulla on kuitenkin se etu, että mikäli haastateltava ei anna aihepiiriin suoranaista selkeää vastausta, aiheeseen voidaan haastattelutilanteessa esittää tarkentavia kysymyksiä, jotta saadaan tarpeeksi laaja-alainen vastaus tutkittavana olevaan kysymykseen.

Suorittamamme haastattelut olivat puolistrukturoituja haastatteluja, eli arkikielelle käännetynä teemahaastatteluja. Tämän tyyppinen haastattelu tarkentuu jo ennalta valittuihin teemoihin, mutta haastattelun tyyli on kuitenkin vapaamuotoinen, jossa ei ole tarkoin määriteltäviä kysymysmuotoja ja niiden esittämisjärjestyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 1985, viitattu teoksessa Metsämuuronen 2008, 41.)

Litterointi helpottaa haastattelutulosten analysointia, sillä tuloksia on huomattavasti helpompaa analysoida ja käsitellä, kun ne ovat kirjattuna näkyville. Litterointi vie oman aikansa ja vaatii ajallisesti melko paljon panostamista, mutta on loppujen lopuksi hintansa väärti.

Valmistauduimme haastatteluihin tekemällä kullekin haastattelukohderyhmälle oman kysymyspohjan, tämän ideana oli toimia haastattelulle suuntaa antavana aiheluettelona. Haastattelutilanteet itsessään olivat enemmänkin vapaamuotoista keskustelua, kuin kysymys - vastaus -periaatteella toimivaa kankeaa vuorovaikutusta.

Tietenkin ero arkikeskustelun ja tutkimukseen liittyvän haastattelun välillä on se, että keskusteluun on ryhdytty haastattelijan aloitteesta ja nimenomaan haastattelija on tilanteessa se, joka ohjaa keskustelua johonkin tiettyyn suuntaan. Vaikka haastattelutilanteet yleensä ovat lähinnä spontaania keskustelua, ne kuitenkin eroavat arkikeskustelusta sen vuoksi, että haastattelulla on jokin tietty päämäärä, mihin sillä pyritään. Haastattelutilanteessa on selkeä roolijako, jossa haastattelijalla on tietty tavoite, minkä hän haluaa saavuttaa haastatte-

lulla ja tämän vuoksi rajaa ja ohjaa keskustelua tiettyihin aiheisiin. Haastateltava taas toimii tiedon antajan roolissa. (Ruusu vuori & Tiittula 2005, 22-23.)

Suoritimme kasvotusten tehdyt haastattelut Oulun, sekä Kokkolan poliisiasemalla. Haastatelimme kolme henkilöä heidän omilla työpaikoillaan, joka teki haastattelutilanteesta rennon ja käytännön järjestelyjen kannalta sopivan vaihtoehdon. Nauhoitimme haastattelut, jonka jälkeen litteroimme ne puhtaaksi kirjalliseen muotoon. Yhden haastateltavan jouduimme haastattelemaan sähköpostitse aikataulujen yhteensopimattomuuden vuoksi. Yhden haastattelun suoritimme puhelimitse. Tulemme käyttämään haastateltavista lyhenteitä H1-H5.

4.3 Tilastotieto tutkimusmenetelmänä

Monessa tutkimuksessa on yleiskuvan luomiseksi hyvä selvittää, millaisia ongelman kannalta relevantteja tilastoja on olemassa ja mitä ne kertovat. Tämä on tärkeää jo siksi, että se auttaa hahmottamaan ongelmakenttää. (Uusitalo 2001, 95.)

Tilastoja on hyvä hyödyntää tutkittaessa jotain vallitsevaa ilmiötä tai ongelmaa. Aihetta kuten nuorisoriikollisuus tulee kuitenkin käsitellä kriittisesti tilastojen pohjalta, koska mikään tilasto ei anna tyhjentävää ja syvää luotaavaa kuvaa tapahtuvasta nuorisoriikollisuudesta. Tämä johtuu muun muassa siitä tosiseikasta, ettei kaikki nuorten tekemät laittomuudet tule viranomaisten tietoon. Kun nuorisoriikollisuutta tarkastelee useamman vuoden aikavälillä, voidaan kuitenkin todeta, että siitä saadaan kuva vallitsevasta tilanteesta ja siitä mihin suuntaan se mahdollisesti on menossa.

Tilastolliset johtopäätökset tehdään aina useammasta kuin muutamasta havainnosta. Havaintojen lukumäärän tarkkaa alarajaa on vaikea määrittää, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin 30 havainnon alarajaa. Mitä vaativimmista tilastollisista menetelmistä on kysymys sen suurempi havaintojoukon pitää olla. Rikostilastot tehdään yleensä sadoista tai tuhansista havainnoista. (Kiehelä & Raivola 1996, 87.)

Tilastot toimivat työssämme osittain haastatteluita tukevana tekijänä, mikä antoi meille numeraalista käsitystä lähivuosien tilanteesta, jotta havainnointi tämän hetken yleistilasta olisi hieman helpompaa.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Poliisin haastattelu Oulun poliisiasemalta

Oulun poliisiasemalta otimme tutkimukseemme yhdeksi haastateltavaksi pitkän linjan poliisin, joka on työskennellyt poliisin virkatehtävissä nuorten rikosasioiden parissa jo muutamana kymmenen vuotta. Haastateltava on tullut poliisiorganisaatioon vakituiseksi työntekijäksi vuonna 1995, toimien alussa valvonta -ja hälytyssektorilla ja vuonna 1998 hän siirtyi Kaijonharjun suuralueen lähipoliisiyksikköön. Tuo kyseinen ryhmä teki alueensa sosiaalityöntekijöiden kanssa paljon yhteistyötä. Vuonna 2002 Oulun poliisilaitoksen Kaijonharjun lähipoliisi muunnettiin nuorisoriikosryhmäksi. Haastateltava on toiminut nuorisoriikosryhmän ryhmän -ja tutkinnanjohtajana vuodesta 2008.

5.1.1 Nuorisoriikollisuuden tilanne Oulun alueella

Nuorisoriikollisuus ei H1:n mukaan ole määrällisesti niinkään kasvanut, mutta asiakkaisiin lukeutuu nykyisin entistä nuorempaa porukkaa ja rikollisuus on muuttunut raaemmaksi, esille nousivat koulupahoinpitelyt, sekä alaikäisten velanperintä.

Sitten kyllä se vaan valitettavasti niin on, että nuorillakin huumeet näyttelevät roolia rikollisuudessa (H1).

Jos tarkastellaan nuorisoriikollisuuden tilaa 10 vuoden aikavälillä niin eroja nykypäivään löytyy. H1 kertoi, että nimenomaan huumeet vaikuttavat tähän asiaan, jos otetaan esimerkiksi sijoitusnuoret, jotka ovat paljonkin poliisin asiakkaina, niin heillä on sitä päihderiippuvuutta ja yleensä nimenomaan huumeriippuvuutta. Esimerkkinä tekojen muutoksesta, verraten nuorten rikoksia ajassa taaksepäin, ennen tutkinnassa oli paljon enemmän moottorikulkuneuvon käyttövarkauksia, mutta nykytekniikka, ajonestolaitteet ja muut ovat vaikuttaneet siihen, että näitä rikoksia on nykyään paljon vähemmän.

H1:n mukaan huumeiden liitännäisenä näkyy nuorten pahoinvointi ja heidän epävarmuutensa omasta tulevaisuudestaan, osaksi huumeiden käyttöön voi ajaa se, että nuoren voidessa pahoin, hän yrittää helpottaa tai turruttaa oloaan esimerkiksi huumeluokitelluilla lääkeaineilla.

Puhuttaessa nuorison yleisimmistä rikoslajeista H1 kertoi, että alle 15-vuotiailla ja 15-17 -vuotiailla yleisimpiä rikoslajeja ovat näpistys, varkaus, pahoinpitelyt ja vahingonteot.

5.1.2 Iän merkitys nuorisorikollisuudessa Oulun alueella

Oulun kaupungilla on käytössä ”näppihaukkatoimintamalli”, josta H1 oli joitain vuosia sitten saanut tilastoja esimerkiksi näpistyksistä, niin näissä aktiivisimpia olivat 13-14 -vuotiaat. On hyvin paljon rikosnimikkeestä kiinni, että minkä ikäiset nuoret ovat missäkin rikoksissa aktiivisimpia, tutkinnanjohtajan roolissa H1 kiinnittää toki siihen huomiota, että onko tekijä alle 15 -vuotias, mutta yksittäisiin ikin ei tule kiinnitettyä välttämättä niin paljon huomiota.

Kyllä meillä useampi nuori on sanonut, joka on meillä kenties kuulustelussa 15 täytettyään huumausainerikoksesta, että käyttö on alkanut joskus 12 -vuotiaana (H1).

H1 kertoi myös, että nykyään yhä enemmän tulee tutkintaan 10-12 -vuotiaiden pahoinpitelytapauksia, joissa käytetty väkivalta on ihan selkeää pahoinpitelyä.

Puhuttaessa yleisimmästä iästä, milloin nuoret aloittavat rikosten tekemisen, ei tähän ollut suoraa vastausta, sillä se vaihtelee hyvin paljon.

Tämän ryhmän aikana jotkut aloittaneet vasta ihan 17 -vuotiainkin, että ei siihen minun mielestä voi sanoa mitään yksittäistä (H1).

Kiinnijäänti on monesti nuorelle hyvä asia tulevaisuuden kannalta. H1 kertoi tapauksen, jossa poikaporukka oli tehtaillut useita eri varkausrikoksia tammikuusta syyskuuhun saakka jäämättä kertaakaan siinä välissä kiinni. Loppujen lopuksi pojat jäivät kiinni ja he kertoivat, että heille tuli sellainen olo, että tästä ei voi jäädä kiinni

Monet 15-17 -vuotiaat poliisin asiakaspiiriin kuuluvat nuoret ovat sijoitusnuoria, H1 kertoi, että 15 on radikaali ikä nuorelle, sillä peruskoulu päättyy yleensä siinä iässä. Jos nuori ei tuolloin saa mistään kiinni ja jää paikalleen, tämä voi vaikuttaa nuoren tulevaisuuteen. H1 korostaa kuitenkin, että suurin osa oululaisista nuorista on todella fiksumia porukkaa ja heillä menee hyvin.

5.1.3 Nuorisorikollisuuden syyt

Perhetaustalla ja vanhempien huolehtimisella on oma merkityksensä nuorten käyttäytymiseen. Mikäli nuori saa touhuta menemään aivan oman mielensä mukaan ilman minkäänlaisia rajoja, niin H1:n mukaan on selvää, että tällöin nuori voi ajautua helpommin joko uhriksi tai tekijäksi rikoksiin. Nykyisin saatetaan liikaa myös vanhempien toimesta silotella oman lapsen toimintaa, jotta lapselle ei tuotettaisi pettymyksiä ja pysyttäisiin oman lapsen niin sanotusti ”bestiksinä”, sekä halutaan miellyttää omaa lasta. H1 kokee liian vapaan kasvatustavan johtavan todennäköisemmin nuorisoa poliisin kanssa tekemisiin, verraten liikakontrolliin kasvatuksessa.

Kun niitä ei tule niitä pettymyksen tunteita siellä tutussa ja turvallisessa perhepiirissä, niin kuinka se nuori sitten osaisi muuallakaan elämässä niitä tunteita hallita (H1).

Mutta se on mahdotonta, että jos annat mennä kuin villivarsan sen penskan, niin 16 -vuotiaana on ihan liian myöhäistä alkaa kerimään niitä suitsia, että minäpäns nyt otan nämä käsiin, ei niitä enää siinä vaiheessa saa käsiinsä (H1).

Unohtamatta yhtä tärkeää tekijää nuorten rikollisuudessa, nimittäin huumeet, jotka näyttävät suurta roolia nuortenkin rikollisuudessa, kuten aiemmin jo H1 mainitsikin. Puhuttaessa sosiaalisen median aikakaudesta H1 mainitsi, että mahdottomia määriä tutkintaan ei nuorten osalta tule esimerkiksi kunnianloukkauksia tai laittomia uhkauksia, mutta huumeiden saatavuus on netin välityksellä nykyään paljon helpompaa.

Sitten kyllä nettiä kaiken kaikkiaan, jos miettii, niin kyllähän tämä huumeiden helpompi saatavuus tulee liian näköisälle tuon netin välityksellä (H1).

Kaveripiirillä on myös iso merkitys nuoren käytökseen, joukossa tyhmyys tiivistyy. Nuori tekeekin harvoin yksin mitään lainvastaista, Yleistä on, että siellä kaveriporukassa joku saa sen idean, mitä nuorella ei yksin ole rohkeutta toteuttaa.

Mutta kyllä yksi hirveän tärkeä osa on tuo kaveripiiri. Senkin on huomannut tässä, että kun alakoulusta siirrytään yläkouluun ja Oulun kokoisessa kaupungissa koulu hyvin usein vaihtuu, niin hyvin monesti myös nuorella se kaveripiiri vaihtuu ja vanhemmat alkavat

tippua siitä, että ne ei ole kärryillä enää oikein, että missä porukoissa se oma lapsi tai nuori liikkuu (H1).

Yläkouluun siirtyminen on tärkeä taitekohta nuoren elämässä, tällöin nuori monesti kokee murrosiän ja voi olla, että kanssakäyminen omiin vanhempiin heikentyy. Kuten aikaisemmin mainittiin, niin päihteet näyttelevät todella isoa roolia nuortenkin rikollisuudessa. Nuoret myös itse kokevat osakseen käytöksensä johtuvan päihteistä. Toinen asia, millä nuoret selittävät käytöstään, on tunteiden hallinta. Eli monesti nuori saattaa todeta, että hänellä vain paloi tilanteessa hermo, esimerkiksi pahoinpitelyrikoksissa.

5.1.4 Poliisin toimet nuorisoriikollisuutta vastaan Oulun poliisiasemalla

Oulussa toimivan nuorisoriikosryhmän tiloissa työskentelee sosiaalityöntekijä, joka toimii linkkinä poliisiin ja lastensuojelun välissä. Tämän sosiaalityöntekijän ensisijaisena tehtävänä on alaikäisten kuulusteluissa mukana oleminen ja edustaminen kärjäjäkäsitelyissä. Nuorisoriikosryhmällä on H1 sanoin vahva yhteistyö sosiaaliviranomaisten kanssa. Ryhmä oli aikanaan miettinyt ankkuritoimintamallia, mutta kokenut heidän yhteistyön sosiaaliviranomaisten kanssa olevan riittävän hyvä.

H1 kertoi, että nuorisoriikosryhmän työ on hyvin vahvasti ennalta estävää, mutta yleensä siinä vaiheessa on jo jotain tapahtunut, jos nuori joutuu heidän asiakkaakseen.

Oulun poliisiasemalla on kaksi kokopäivätyökseen koulupoliisityötä tekevää poliisia, jotka tekevät kouluissa laillisuusvalistusta ja puuttuvat matalalla kynnyksellä koulussa tapahtuviin asioihin. Oulussa toimii myös nettipoliisi, johon myös nuoret voivat olla yhteydessä.

Meillä on ammattitaito hyvin hallinnassa, kun me työskennellään nuorten parissa (H1).

H1:n mielestä poliisin toiminta on ollut onnistunutta Oulun alueella ja hän pitää oman ryhmänsäkin toimintaa aktiivisena ja tekeväisenä, kehityskohdiksi nostetaan kuitenkin resurssien puute, H1 kokeekin, että ei pysty johtamaan, sillä tavoin, kuin itse parhaaksi näkisi, sillä resurssit tähän eivät ole riittävät. Kaikkia nuoria rikoksesta epäiltyjä ei ole tällä hetkellä mahdollista kuulla kasvotusten resurssien puutteen vuoksi, mikä olisi se tavoitetilanne. Nuorten rikosasioiden kohdalla H1 pitää myös tärkeänä nopeaa puuttumista ja lain edellyttämää kiireellistä esitutkinnan suorittamista. Poliisin ja lastensuojelun yhteistyöhön Oulun alueella H1 on tyytyväinen.

5.2 Sosiaalityöntekijän haastattelu Oulun alueelta

Haastattelimme Oulun poliisilaitoksella työskentelevää sosiaalityöntekijää, joka on toiminut Oulun kaupungille päivystysperhe ja kriisiperhehoitajana viiden vuoden ajan ja toimii edelleen. Oulun poliisilaitoksella hän on toiminut sosiaalipäivystäjänä vuoden 2019 tammikuun alusta opintovapaan ja virkavapaan sijaisena. Hänen työnkuvaansa kuuluu Oulun poliisilaitoksella olla kontaktina sosiaalitoimen ja poliisin välillä. Hänen työnkuvaansa kuuluu olla alaikäisten kuulusteluissa sosiaalitoimen edustajana, sekä olla mukana alaikäisten käräjäoikeuden istunnoissa sosiaalitoimen edustajana. Hän on myös mukana poliisin tai syyttäjän pitämässä huumausainepuhutteluissa. H2 ottaa myös vastaan poliisilta lastensuojelu- ja tutkintailmoitukset, sekä päätökset. Tämän lisäksi H2 tekee alkuarvion palvelutarpeen arvioinnissa nuorelle ja nuoren perheelle.

5.2.1 Nuorisorikollisuuden tilanne Oulun alueella

Nuorisorikollisuus H2:n työskentelyalueella on hänen kertomansa mukaan vähentynyt, mutta rikoksia tekevät nuoret ovat entistä nuorempia. Oulun alueen tyypillisimpiä nuorten tekemiä rikoksia H2:n mukaan on näpistyksiset, alkoholirikkomukset, huumausaineen käyttökäytökset ja huumausainerikokset.

Lastensuojelussa nuorten sijoittaminen perheisiin vähenee koko ajan, nuoriso voi pahoin ja ongelmat ovat entistä moninaisempia (H2).

H2:n mukaan tarvitaan voimakkaammin puuttuvia perhekoteja ja laitoksia nuoren sijoituspaikoiksi. Huumeista kannabis näkyy vahvasti ja myös hyvästä perhetaustasta tulleita lapsia on jäänyt kiinni kannabiksen käytöstä. H2:n mukaan toisaalta nuorten tietoisuus rikoksista ja niiden seurauksista on lisääntynyt.

Asiakkaiksi tullaan entistä nuorempina. Alkoholi- ja tupakkakokeilut saattavat alkaa jo alakouluikäisenä. Usein kuitenkin merkintöjä sosiaalitoimeen alkaa tulla yläkoulun alkupuolella, joillekin tulee vain yksi merkintä ja he oppivat tästä, mutta joillekin merkintöjä tulee useita ja perhe/nuori päätyy sosiaalipalveluiden tai lastensuojelun asiakkaaksi (H2).

15-17 -vuotiaat nuoret sosiaalitoimen asiakkaat ovat yleensä rikoksen uusijoita H2:n mukaan. 15-17 -vuotiaista nuorista puhuttaessa H2 kertoikin, että lastensuojelun tai sosiaalipalveluiden asiakkaina olevat painivat usein monien ongelmien kanssa.

H2:n mukaan sijoitukseen perhehoitoon usein tullaan lisääntyneen pahoinvoinnin takia, mikä näkyy muun muassa koulupoissaoloina, vanhemmuuden voimattomuutena ja rikoskäyttäytymisellä.

5.2.2 Nuorisoriikollisuuden syyt

Suurimpana vaikuttajana nuoren rikoskäyttäytymiseen H2 pitää nuoren kasvu ympäristöä ja kaveripiiriä, jos ajatellaan vanhempia, nuoren kasvatusta, kasvu ympäristöä, perintötekijöitä ja kaveripiiriä. Nuoret itse kokevat kaveripiirillä olevan suuri vaikutus heidän rikolliseen käyttäytymiseensä, muina syinä he kokevat kokeilunhalun ja jännityksen etsimisen.

Usein myös perheissä vanhemmuus on hukassa ja jotkut nuoret oireilevat tätä jollakin rikollisella toiminnalla (H2).

Perheessä voi olla kasvatuksellisia ongelmia ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Tuntuu, että vanhemmat eivät pärjää lasten kanssa ja tällöin yhteiskunnan on puututtava perheen elämään (H2).

Myös sosiaalinen media ja internet vaikuttavat nuorten rikoskäyttäytymiseen H2:n mielestä suuresti, sillä näiden kautta saatavuus ja tietoisuus asioista on lisääntynyt.

5.2.3 Sosiaaliviranomaisten toimet nuorisoriikollisuutta vastaan Oulun alueella

H2 kertoi, että Oulun Kaupunki on saanut valtiolta määrärahoja ennaltaehkäisevään toimintaan ja nuorten auttamiseen seksuaalirikosten pinnalle nousun jälkeen. Tämän vuoksi saatiin muun muassa kouluille palkattua lisää kuraattoreja keskustelemaan nuorten kanssa ja auttamaan nuoria heidän kokemassaan pahoinvoinnissa. H2:n mielestä kouluihin ja päiväkoteihin tulisi lisätä tietoisuutta ja lastensuojeluilmoitusten tekemisen kynnystä madaltaa.

Mielestäni Oulun kaupungissa on selkeä järjestelmä siitä, miten puututaan nuorten tekemiin rikoksiin. Yhdenkään nuoren kiinnijääminen jostakin rikollisesta toiminnasta ei mene järjestelmän ohi ja näin päästään heti puuttumaan nuoren/perheen asioihin. Se onko tarpeeksi aikaa ja resursseja asioiden hoitamiseen on taas toinen juttu (H2).

H2 kokee, että paljon hyvää on saatu aikaan, mutta työ ei ole koskaan valmis, sillä aina löytyy kehityskohtia ja parannettavaa. Hän kertoo, että usein on resursseista kiinni se, voitaisiinko työtä tehdä paremmin. H2 on tyytyväinen poliisin toimintaan nuoriin liittyen, mutta kertoo myös, että kehitettävää on ja poliisinkin kohdalla tämä pitkälti johtuu resursseista.

Resursseja työn tekemiseen ei ehkä koskaan ole liikaa ja enemmän resursseja tarvittaisiin aina, jotta kohtaamisia nuorten kanssa saataisiin enemmän (H2).

Oulu on yksi harvoista paikoista, joilla on sosiaalipäivystyksellä yksi virka Oulun poliisilaitoksella nimenomaan tähän yhteistyöhön (H2).

Varhaiseen puuttumiseen H2:n mukaan olisi syytä kiinnittää huomiota, sillä usein asiat ovat menneet jo pitkälle, ennen kuin niihin päästään puuttumaan. Rikosten ennaltaehkäisy on pääsääntöisesti oikeusjärjestelmän ja sosiaalialan ammattilaisten vastuualuetta.

Se ei ole kuitenkaan tuonut toivottuja tuloksia, sillä nuorta on vaikeaa saada takaisin yhteiskunnan jäseneksi ilman hänen ympäristönsä osallistumista. Mikäli hänen perheensä ja kasvuympäristönsä ei ole mukana prosessissa, nuoren on vaikea yksin selvittää ongelmiaan (H2).

Joillekin nuorille yksi kiinnijääminen ja tähän lisäksi poliisin ja sosiaalitoimen vakava suhtautuminen riittää pysäyttämään nuoren rikollisen toiminnan. H2 kertoi myös, että nuoren sijoitus kodin ulkopuolelle ja asioihin paneutuminen on usein keskeyttänyt nuoren rikollisen toiminnan. H2:n mielestä lapsena tai nuorena rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden kohdalla paras vaihtoehto olisi etsiä tasapaino rangaistusten ja tukemisen välillä, myös nuorten pahoinvoinnin vähentämiseen tulisi keskittyä ja pohtia syitä, mistä se johtuu.

H2 kokee, että hänen työllään on iso merkitys nuorten rikoskäyttäytymisen ehkäisyssä ja kokee, että sosiaalitoimen ja poliisin yhteistyö vaikuttaa nuoreen. Poliisilaitoksella pääs-

tään heti jututtamaan nuorta ja sosiaalitoimen läsnäolo kuulustelussa myös vaikuttaa nuoreen.

Poliisilaitoksella päästään heti paneutumaan nuoren elämään ja puuttumaan siihen, jotta rikollinen toiminta ei heti uusiutuisi (H2).

5.3 Poliisin haastattelu Kokkolan poliisiasemalta

Kokkolan poliisiasemalta haastattelimme poliisimiestä, joka on työskennellyt osana Kokkolan poliisiaseman Ankkuri -tiimiä. Henkilö on työskennellyt Ankkuritiimissä vuosina 2017-2018. Kokkolassa Ankkuritiimi koostuu poliisimiehestä, sosiaaliviranomaisesta ja nuorisotyöntekijästä. Ankkuritoiminta on vakiintunut toimintamalli, jonka esittelemme suppeasti seuraavassa kappaleessa.

Ankkuri-toiminta on ennalta estävä työryhmä, joka lähti käyntiin Hämeenlinnassa 1990-luvulla ja se toimii nykyään laajalti Suomessa. Ankkuri-malli syntyi viranomaisten tarpeesta ja aloitteesta. Ankkuri-toiminta toimii yhden kontaktin palveluperiaatteen mukaisesti ja tavoitteena on parantaa tiedonkulkua ja toimenpiteiden tehokkuutta, kun eri tahot toimivat yhdessä. (Sisäministeriö 12/2016 ”Ankkuri toimintamallia kehitetään yhdessä”.)

5.3.1 Nuorisorikollisuuden tilanne Kokkolan alueella

Haastateltavan H3 mielestä nuorten asenteet huumausaineita kohtaan ovat muuttuneet huomattavasti myönteisempään suuntaan. Yleisesti nuorten rikollisuus on raaistunut haastateltavan mielestä. Yleisimpiä rikoksia mistä nuorisorikollisuus koostuu ovat kuitenkin omaisuusrikokset, kunnian loukkaukset, jotka liittyvä paljolti someen ja pahoinpitelyt. Mutta nuoret syyllistyvät myös vakaviin väkivaltarikoksiin ja koviin huumausainerikoksiin.

Osalla rikollisuus ja päihteiden käyttö johtuvat mielenterveysongelmista. Kun on paha olla, niin siihen haetaan helpotusta lääkkeiden ja esimerkiksi kannabiksen avulla, joka sitten altistaa taas muuhun rikollisuuteen. Päihteisiin muodostuvan riippuvuuden myötä syntyy mahdollisia rahaongelmia ja rahan saamiseksi aletaan tehdä rikoksia, joiden kautta hankitaan sitten päihteitä.

Nuoret suhtautuvat Kokkolan alueella pääsääntöisesti poliisiin hyvin. Nuorten suhtautuminen poliisiin riippuu paljolti myös poliisin omasta toiminnasta. Nuoria pitää muistaa kohdella arvostavasti ja sitä kautta saa myös heidän arvostuksensa.

5.3.2 Iän merkitys nuorisoriikollisuudessa Kokkolan alueella

Nuorten rikollinen käyttäytyminen alkaa noin 13-14 ikävuoden paikkeilla, silloin alkaa tällaiset näpistelykokeilut ja koulukiusaamiset. Se miten paljon koulukiusaamisesta ilmenee poliisille, riippuu täysin kouluista. Siinä yläasteiässä haetaan vähän sitä omaa paikkaansa ja identiteettiä. 15-16 ikävuoden tienoilla alkaa yleensä tulla niin sanotusti järkeä päähän, että siinä kohtaa lähdetään joko kokonaan rikolliselle puolelle, tai sitten se touhu lopetetaan.

Mediassa tykätään puhua koulukiusaamisesta, mutta kyllähän ne ovat ihan pahoinpitelyitä mitä siellä tapahtuu (H3).

5.3.3 Nuorisoriikollisuuden syyt

Osalla se on uteliaisuus, mutta se pätee pääsääntöisesti lievempiin rikoksiin, niin kuin näpistysten kokeiluja, esimerkiksi koitetaan punnita karkkia vähän vilpillisesti. Osittain se sitten liittyy vanhemmuuteen ja nuorten harrastuksiin. Jos nuorella on jotain harrastuksia, niin siihen heidän mielenkiintonsa kohdistaa ja se pitää nuoret pois pahan teosta. Eli se vanhempien kiinnostus myös siihen nuoren tekemisiin vaikuttaa. Ei voi sanoa, että kaikkien kohdalla tämä pätee, mutta kyllä se on yksi iso tekijä. Vanhempien ajan puute sitä nuorta kohtaan aiheuttaa tätä.

Harvoin ne, joilla on 4 kertaa viikossa treenit, niin ei ne notku tuolla kaupungilla ja keksi mitä älyttömimpiä päähänpistoja.

Jokainen nuori on yksilö ja jokainen reagoi erilaisiin kasvatustapoihin eri tavalla. Jollekin sopii kova kuri, niin kuin armeijassa, mutta toisille se ei taas sovi ollenkaan. Nuoren kanssa joutuu löytämään sellaisen kultaisen keskitien. Nuoreen pitää olla luottamusta ja vastavuo-roisesti, kun se luottamus menetetään, niin täytyy olla tiukat linjat. Sehän siinä kasva-

tuksessa hankaluus onkin. Jokaiselle nuorelle löytyy jokin asia mikä kiinnostaa ja jos sitä tuetaan vanhempien suunnalta oikealla tavalla, niin siitä syntyy monesti hyvä tulos.

5.3.4 Poliisin toimet nuorisorikollisuutta vastaan Kokkolan poliisiasemalla

Poliisi pyrkii näkymään esimerkiksi kouluilla. Sellaiset tapahtumat ja kohtaamiset ovat tärkeitä, että poliisi tulee periaatteessa nuoria lähelle, jotka ei muuten ole tekemisissä poliisin kanssa. Ennalta ehkäisevästä näkökulmasta nuorille on hyvä kertoa minkälaisen prosessin rikollinen toiminta johtaa. Kun tämän prosessin nuorille selittää, niin moni ei sitä ole valmis käymään läpi. Nuoret ovat sosiaalisessa mediassa, joten sitä kautta pääsee myös nuorten lähelle ja sitä kautta poliisi on näkyvillä ja tekemisissä nuorten kanssa. Tapahtumista ja valvonnoista tiedotetaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa etukäteen.

5.4 Sosiaalityöntekijän haastattelu Kokkolan alueelta

Sosiaalityöntekijä, jota haastattelimme Kokkolan poliisiasemalta, työskentelee edellä esitellyssä Ankkuritiimissä sosiaaliviranomaisen roolissa. Hän on työskennellyt nuorten parissa vuodesta 2009 lastenkodilla ohjaajana ja vuodesta 2013 Kokkolan poliisiasemalla sosiaalitoimen edustajana yhteistyössä poliisin kanssa.

5.4.1 Nuorisorikollisuuden tilanne Kokkolan alueella

Sosiaalityöntekijän mukaan nuorisorikollisuuden nykytila on muuttunut sen suhteen, että huumeet ovat isommassa roolissa tänä päivänä. Näpistelyjä ja pahoinpitelyjä jne. niin sanottuja normijuttuja tulee tasaiseen tahtiin kuitenkin. Nämä asiat nousivat esille puhuttaessa nuorisorikollisuuden muutoksien yhteydessä 10 vuoden aikana.

No kyllä varmaan nuo huumeet on tehnyt sen, että jutut on raaistunut. Silloin kun minä aloitin täällä, niin se oli hyvin harvinaista, että joku oli edes yhden yön putkassa, saati sitten, että se olisi ollut kiinniotettuna kahta viikkoa (H4).

Nuoret aloittavat keskimäärin rikollisen toiminnan yläasteelle siirryttäessä ja yläasteen aikana. Harva on enää ensikertalainen syyllistyessään rikolliseen tekoon 17 –vuotiaana.

No semmoinen selkeä piikki on yleensä siinä 6-7 luokan kesällä ja se 7 –luokan syksy. Se on yleensä semmoinen aika, kun sattuu ja tapahtuu, mutta pääsääntöisesti ne ovat varmaan niin, kuin jotain 7-8 luokkalaisia (H4).

Suomessa ihmisen rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15 –vuotiaana. Tämä on sellainen ikä H4 mukaan, jolloin nuoret ikään kuin hoksaa itsekin, että aletaan olla eri lailla vastuussa omista tekemisistä ja rikollinen toiminta loppuu siihen 15 ikävuoteen. Huumejutuissa on taas ensikertalaisia eniten 16-17 vuotiaana.

Huumejutuissa on eniten ensikertalaisia siellä 16-17 vuotiaana, mutta ne ovat ihan yksittäisiä, jotka näpistävät ensimmäistä kertaa 17 -vuotiaana, että kyllä se on jo kokeiltu silloin jo nuorempana (H4).

Haastateltavalta kysyttäessä 15-17 vuotiaiden nykytilaa ylipäänsä ja että onko se sellainen ikä, että on niin sanotusti polku jo valittu, vai onko vielä jotain tehtävissä, hän sanoi, että on paljonkin tehtävissä, mutta totta kai se on haastavampaa silloin, jos huolet ovat syntyneet jo pidemmältä aikaväliltä. Yleensä ne, jotka oireilevat vakavimmin ovat lastensuojelun asiakkaana.

5.4.2 Nuorisorikollisuuden syyt

Nuorisoa ajaa tekemään rikoksia useasti ryhmäpaine. Porukassa joku keksii ehdottaa, jostain ja jos joku ei uskalla tehdä sitä, hänestä tulee naurun ja ivailun kohde. Kokeilun halu nousi myös yhdeksi selittäväksi tekijäksi haastattelussa esimerkiksi, kun ei ole harrastuksia ja vapaa-aikaa, eli on tylsää ja tekemisen puute, niin näillä kokeiluilla haetaan jännitystä. Totta kai taustalla saattaa olla päihteiden käyttöä, haastavia kotitilanteita, ahdistusta, masennusta, koulukiusaamista. Näiden oireiden aiheuttamaan pahaan oloon pyritään sitten saamaan lievitystä päihteillä. Mutta kyllä se kaveriporukka on pitkälti se mikä sen määrittää, mitä tulee tehtyä.

Iso osa Ankkuri –tiimin asiakkaista tulee “tavallisista” perheistä, joissa vanhemmilla on toimeentulo turvattu, sekä nuoret kokevat olevansa turvassa ja kotiolut muutenkin hyvällä tolalla. Mutta jonkinlainen kokeilun halu nuoria sitten ohjaa tekemään niin sanottuja hölmöyksiä. Paljon on myös niitä asiakkaita, joiden vanhemmille on kertynyt haasteita ja

taakkaa jo pidemmältä ajalta. On vanhempien pitkäaikaistyöttömyyttä ja päihde- ja mielen-terveysongelmia.

Eihän sitä jaksa rajata niitä lapsen tekemisiä siinä teini-iässä oikein, jos ei ole se omakaan ns. paketti hallussa (H4).

Joissain perheissä on taas monen sukupolven läpi kulkevaa historiaa. Vanhemmat ovat olleet aikoinaan sijoitettuina ja nyt on sitten heidän lapsensa. Se ei ole mikään määrittelevä tekijä, että lapsista tulee vanhempiensa kaltaisia, mutta totta kai kodin ja kasvatuksen merkitys on tärkeä.

Sosiaalisen median merkitys nuorisorikollisuudessa näkyy tiedonkulun nopeudessa ja rikollisuuden moderneissa muodoissa, liittyen netissä tapahtuvaan rikollisuuteen. Puhelimen välityksellä nuoren on helppo hankkia tänä päivänä päihteitä, riittää että tietää Facebookissa jonkun, joka voi esimerkiksi hakea sinulle päihteitä.

Varmaan se some on muuttanut sitä niin valtavasti, että kun kaikki tapahtuu tässä ja heti ja hetkessä, että tavallaan se tiedonjakaminen, että ”nyt nuo on jo tuolla juomassa”, että munkin täytyy, että mää kuulun porukkaan (H4).

On meillä ollut niitäkin, että tulee Snapchatissa jotain haasteita, esim. että ”kuka tästä porukasta ensimmäisenä videoi oman näpistyksensä”, tai jotain tällöisiä. Että sellaista painetta myös, mutta kyllä se yleensä on se kokeilun halu mikä ajaa (H4).

Nuorilta itseltään kysyttäessä, rikollisen toiminnan syitä vastaus on usein, sitä selitetään usein ajattelemattomuutena. Usein tilanteissa, jossa toimitaan lain vastaisesti, toimitaan ryhmässä ja haetaan kaveriporukasta hyväksyntää ja haetaan jännitystä.

Äskettäin meillä oli asiakkaana nuori, joka oli tehnyt laittomuuksia. Hän sanoi, että meillä oli tylsää ja meillä oli semmoinen tylsistynyt hetki ja me sitten ajateltiin hakea jännitystä (H4).

5.4.3 Sosiaaliviranomaisten toimet nuorisorikollisuutta vastaan Kokkolan alueella

Aina kun alaikäinen on poliisin kanssa tekemisissä, siitä kirjataan lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoituksesta seuraa palvelutarpeen arvio. Sen jälkeen järjestetään mahdollisesti tapaaminen, jossa käydään läpi se rikosasia, minkä takia ollaan koolla, mutta sitten myös kysellään, että mitä kuuluu kotiin ja mitä harrastuksia mahdollisesti on ja miten koulussa menee. Siitä sitten jatketaan sitä, pääsääntöisesti tavataan vain yhden kerran nuoren kanssa, koska jutut ovat niin pieniä ja lieviä. Mutta jos ja kun sitä huolta tulee jostain muusta, niin sitten jatketaan sen asian selvittelyä. Jos on tarvetta, nuori voidaan ohjata päihdepalvelujen piiriin tai koulukuraattorille, jos koulu sujuu huonosti. Nuori voidaan ohjata myös perhepalveluiden piiriin tai lastensuojelun asiakkaaksi.

Kokkolan alueella nuoria, jotka uusivat saman rikoksen on arviolta vähän alle 10 prosenttia. Samoja perheitä pyörii paljon asiakkaana. Kun on pitkään tehnyt töitä, niin porukka tulee tutuksi H4 mukaan. Haastateltava kokee työnsä toimivaksi Kokkolan alueella. Osa-alueita, joissa toiminnan kannalta olisi kehitettävää haastateltavan mukaan olivat ennalta estävän toiminnan lisääminen, jotta saataisiin puututtua nuorten tekemisiin, ennen kuin he edes aloittavat rikollisen toiminnan. Toinen esiin noussut asia oli resurssit, joiden lisääminen nuorisorikollisuuden kitkemiseksi koettiin tarpeelliseksi.

5.5 Kokemusasiantuntijan haastattelu

Viimeisenä haastateltavana työhömmme valitsimme nuorisorikollisuudesta omakohtaista kokemusta omaavan henkilön, joka toimii nykyään kokemusasiantuntijana. H5 on kotoisin Pohjanmaalta, hän on käynyt kokemusasiantuntijakoulutuksen ja valmistunut myös päihdetyön ammattitutkintoon, jossa hänen osa-alueitaan olivat ennalta ehkäisevä ja kuntouttava päihdetyö. Kokemusasiantuntijuus hänellä keskittyi mielenterveys ja päihdetyöhön.

H5 on nuorempana syyllistynyt erinäisiin rikoksiin ja ollut päihderiippuvainen. Nykypäivänä H5 on elänyt jo 14 vuotta raittiina ja poissa rikollisesta elämäntylistä.

5.5.1 Haastateltavan oma rikos -ja päihdehistoria

Kaikki alkoi H5:n kohdalla noin 12-13 -vuoden iässä, kun hän ensimmäisiä kertoja syyllistyi muun muassa näpistysrikoksiin, sitä H5 ei muista, tuliko näistä koskaan mitään viralli-

sia merkintöjä. Laittomaan uhkaukseen hän syyllistyi 15-16 -vuoden iässä, mikä H5:n muistin mukaan johti ensimmäiseen viralliseen merkintään. Pääsääntöisesti H5 syyllistyi rikoksiinsa Pohjanmaan alueella.

Vääränlainen identiteetti, huono itsetunto, rauhattomuus, koulussa koettu ahdistus ja niin sanotun häirikön roolin saaminen oli H5:n mielestä hänen kohdallaan niitä tekijöitä, mitkä johtivat hänet silloisen rikoskäyttäytymisensä pariin.

Jotenkin, kun oli niin huono itsetunto, niin äkkiä aina tapahtu meikäläiselle sitte jotakin. Se hyväksynnän tarve oli tietysti jo nuorena tosi kova (H5).

Kaveripiirilläkin H5 koki omalla kohdallaan olevan merkitystä omaan käytökseensä. Vääränlaisen hyväksynnän hakeminen kaveripiiristä voi johtaa myös tällaiseen käytökseen.

No tietyllä tavalla siinä on helepompi olla, jos tuntee, että on osa jotakin. Kyllä se silleen väärällä tavalla tukee niitä huonoja valintoja (H5).

Kotiolosuhteet ovat H5:n kohdalla olleet normaalit, äiti ja isä ovat olleet ahkeria työntekijöitä ja humalassakaan hän ei ole vanhempiaan nähnyt ja muutoinkin vanhempien elintavat ovat olleet normaalit. Myös kotona vallitsevan kurin H5 koki olevan tietyllä tavalla kova, mutta hänen kohdallaan kuria olisi voinut pitää vielä enemmänkin.

Mun mielestä aika semmonen kova kuri tietyllä tavalla oli, mutta meikäläisen kohalla ois pitäny olla vielä enemmän silimät auki, että ku on ollu niin vilikasluontonen, että se tuli yllätyksenä varmaan vanhemmillekin (H5).

Murrosikäisenä H5:lla alkoi olla huumekekeiluja ja päihteet tulivat mukaan elämään, joista sitten myös muodostui niin sanotusti harrastus ja elämäntapa. 17 -ikävuoden jälkeen ongelmat pahenivat, kun riippuvuus alkoi ottaa kunnolla otteeseensa. Täysi-ikäiseksi tullessaan H5 koki tilanteen olevan jo niin pitkällä, että siihen oli vaikeaa puuttua, noihin aikoihin hän myös kävi ensimmäisissä laitoshoidoissaan. Alkoholin käyttö H5:n kohdalla alkoi jo nuorena ja sitten mukaan tulivat myös lääke -ja amfetamiiniriippuvuus.

Riippuvuus oli niin pahanlaatunen, että sen kyllä ihan itekkin tietyllä tavalla myönsi (H5).

Vankilatuomioita H5:lla ei ole koskaan ollut ja kokeekin, että ilman laitoshoidoja ja yhteiskunnan apua hän olisi hyvinkin voinut päätyä vankilaan. 18-25 -vuoden iässä H5 oli jonkin verran laituskuntoutuspaikoissa, jotka osakseen katkaisivat hänen päihde -ja rikoskäyttäytymistään, mutta hoitajaksojen jälkeen kuitenkin entinen elämäntapa jatkui.

Velkakierteisiin H5 ei joutunut ja päihdeiden helppo saatavuus rajoitti jonkin verran rikosten tekemistä hänen kohdallaan.

Mun ei tarttenu sillä lailla kauheesti, niinkö aattelee, että jotku joutuu niitä tehtailee enemmänki niitä rikoksia, mutta mää en tavallaan joutunu semmoseen velkakierteeseen, että sillä lailla sain olla rauhassa (H5).

Se oli vähä millon mitenkin, mutta että aina se meni, että jollakin aina oli ja se oli sillä lailla aika reilua. Mulla oli aina itellä semmonen tapa, että minä olin reilu, niin kyllä mullekin oltiin sitten tietyllä tavalla, että annoin omista ja näin niin, mulla oli kyllä aina sitten jotakin, millä pään sai sekasin, että jos ei muuten niin sitä kaljaa aina joi ja sillätavalla. Aina oli jotaki melekeenpä, että pärjäs niinkö tietyllä tavalla päivän (H5).

Huumeiden lisäksi muusta rikollisuudesta puhuttaessa H5 kertoi, että hänellä oli joitain laittomia uhkauksia, tappeluita ja joitain omaisuusrikoksia. Mitään isoja väkivaltarikoksia hänellä ei ole ollut, eikä hän koe ikinä olleensakaan mikään tappelija, vaan kuvaili sen aikaista itseään päihdeongelmaiseksi.

Ne on kaikki, mitä mullakin on sattunu, niin ne on ollu aina jollain tavalla päihteet mukana niissä, että en edes muista miten ne on tapahtunutkaan (H5).

Keskustelimme myös siitä, että mikä sai H5:n jatkamaan rikollista käyttäytymistä. Toiveena H5:lla oli elää tavallista perhe-elämää ja käydä töissäkin, kuten kotoa oli mallin saanut, mutta hän ei tuolloin kokenut vielä olevansa täysin aikuistunut ja kypsä siihen päätökseen.

No jos näin sen tiivistäis, niin oikeestaan ei tienny, että miten sitten vois muuten elää (H5).

Irti päihdeistä ja rikollisesta elämäntavasta H5 pääsi 24-25 -vuoden iässä, suurimmat syyt tähän olivat Mikkelissä vietetty 13,5 kuukauden mittainen hoitajakso ja uskon tuleminen,

joiden vuoksi hänen asenteensa muuttuivat. Hoitajakson aikana tuli ymmärrys siitä, kuinka voimaton riippuvuuksia vastaan on, jos asian edessä ei ole nöyränä.

Mää sain erilaisen arvopohjan ja semmosen tarkoituksen ja ajatuksen, että määkään en oo sattuman tuotetta, että mulla on joku tehtävä tässä jutussa, niinkö elämässä. Se muutti kyllä mun asenteen ja suhteessa niinkö ihmisiin (H5).

5.5.2 Kokemukset viranomaisista haastateltavan kohdalla

Kokemukset poliisin kanssa H5 on aina kohtaamisissaan kokenut positiivisiksi ja hän on myös aina pitänyt poliisin työtä arvostettavana, sekä kokee, että poliisi on aina pyrkinyt auttamaan häntä kaikilla mahdollisilla tavoilla. Sama pätee sosiaaliviranomaisiin, apua on saanut aina myös heidän suunnaltaan ja kokemukset ovat olleet positiivisia.

Kun näin aattelee, kun mulla on toipumista nyt 14 -vuotta takana ja uutta elämää eläny, niin kyllä todellaki koen, että mua on autettu kaikin keinoin (H5).

Nuorisoriikollisuuden ehkäisemiseksi H5:n mielestä poliisin on tärkeää kohdata nuoria, keskustella heidän kanssaan ja olla näkyvillä nuorten kesellä. Tärkeää H5:n mielestä on myös varhainen puuttuminen nuorten tekemisiin ja näistä keskusteleminen, sekä tekojen taustalla olevien syiden pohtiminen.

Kaikki puuttuminen on hyväksi ja sitten tietysti ennalta ehkäisevä, että joku kertoo, että siinä voi toisenlaisiakin tarinoita tulla sitten, vaikka kaikki lähtee ihan viattomasta ja saattaa olla, ettei kukaan halua, että tulee riippuvaiseksi (H5).

5.5.3 Nuorisoriikollisuuden nykytilanne haastateltavan näkökulmasta

Nykypäivän nuorisoriikollisuuden H5 kokee raaistuneen, nuorison asenteet esimerkiksi kannabista kohtaan ovat muuttuneet paljon myönteisemmäksi. H5 toteaaakin, että kannabis vaikuttaa nuorten mieliin ja tämä myös johtaa monesti muihinkin laittomuuksiin.

Nuorten tekemiin laittomuuksiin H5:n mukaan vaikuttaa oman identiteetin ja tarkoituksen hakeminen, nuoriso saattaa tuntea itsensä tarkoituksettomaksi yhteiskunnassa ja on näin

helposti alttiina kaikenlaiselle kokeilulle. Osalla nuorista ei myöskään ole niin sanotusti normaali perhetaustaa, mikä on yksi vaikuttaja.

Tietyllä tavalla aika monet nuoret hakevat sitä identiteettiä, on niin hukassa, että mikä on se, kun monet nuoretkin sanoo, että kun ei oo mitään väliä, että ei oo mitään muutakaan, että antaa mennä vaan, ne hakee sitä tarkotusta ja paikkaa tässä ja semmosta vähän juu-rettomuutta on siinä (H5).

5.6 Tilastot

Keräsimme tilastotietoa Polstatista, joiden perusteella pyrimme selvittämään Kokkolan ja Oulun kuntien alueella 15-17 –vuotiaiden rikoksista epäiltyjen ja rikosten määrää ja minkä tyyppisiin rikoksiin 15-17 –vuotiaat syyllistyvät edellä mainituilla alueilla. Keräsimme tilastotietoa, joista muodostimme kaavioita vertailun ja havainnollistamisen apuvälineiksi.

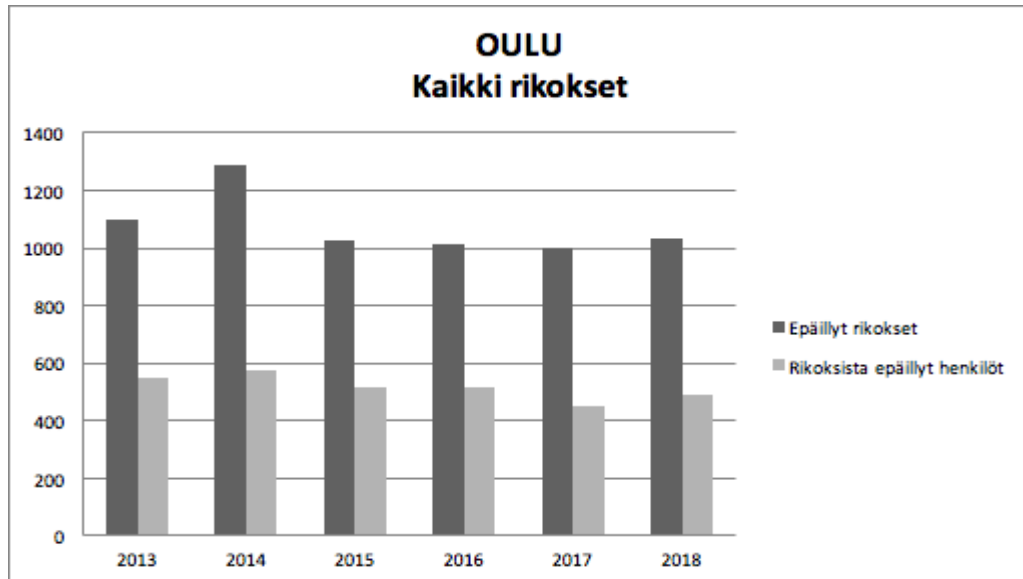
Tilastoilla selvitimme vuosilta 2013-2018, kuinka moni 15-17 vuotias yksittäinen henkilö on ollut epäiltynä rikokseen Oulun ja Kokkolan kunnan alueella, sekä sen kuinka monta epäiltyä rikosta on kirjattu samaisilla alueilla samalla aikavälillä. Tilastot käsittävät Oulun ja Kokkolan kuntien alueet.

Kaikki rikokset koostuvat rikoslakirikoksista, alkoholirikoksista, liikenneriikkomuksista, sekä muista rikoksista. Tarkastelemme jäljempänä taulukoissa lähemmin kaikista epäillyistä rikoksista rikoslakirikoksia, sekä niiden määrää ja jakaumaa. Rikoslakirikokset puramme kategorioittain eri rikoslajeihin, sen seikan selvittämiseksi, minkä tyyppisiin rikoksiin nuoret ovat syyllistyneet kyseisillä alueilla ja minkä verran nuoret ovat epäiltynä mihinkin rikoksiin prosentuaalisesti.

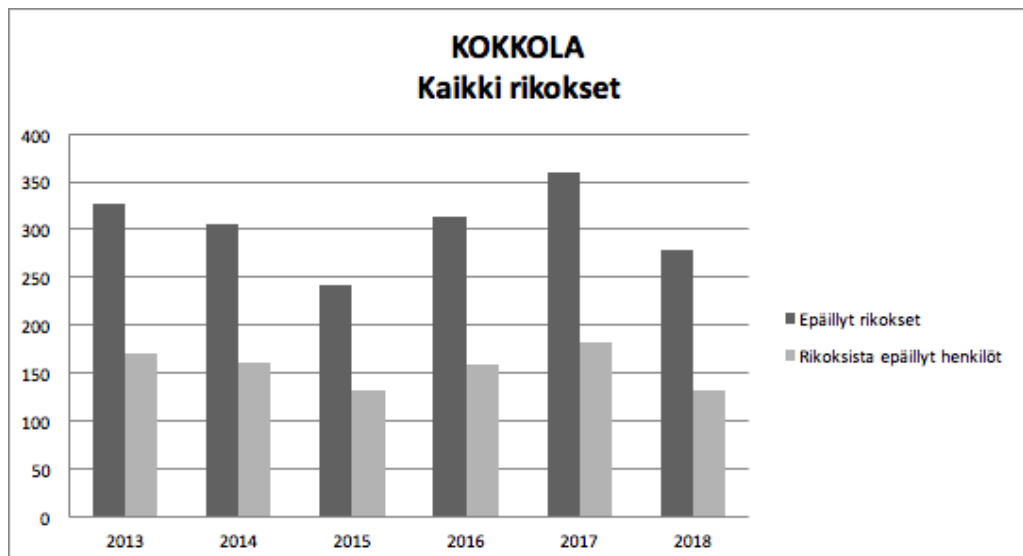
5.6.1 Rikollisuuden määrä

Taulukoissa 1 ja 2 on koottu vuosilta 2013-2018 epäiltyjen rikosten kokonaismäärä, jossa epäillyt ovat 15-17 –vuotiaita, sekä 15-17 –vuotiaiden rikoksista epäiltyjen henkilöiden määrä vuosittain Oulun ja Kokkolan kunnan alueelta. Tumman harmaa palkki havainnollistaa epäiltyjen rikosten kokonaismäärää ja vaalean harmaa palkki havainnollistaa rikoksista epäiltyjen henkilöiden määrää. Tumman harmaa palkki siis koostuu epäiltyjen rikos-

ten kokonaismäärästä, eli mikäli sama henkilö on ollut monta kertaa epäiltyä jostain rikoksesta, se näkyy tumman harmaan palkin kasvavana vaikuttajana.

Taulukko 1. Epäiltyjen rikosten määrä ja rikoksista epäiltyjen henkilöiden määrä vuosina 2013-2018 Oulun alueella (15-17 –vuotiaat).

Taulukko 2. Epäiltyjen rikosten määrä ja rikoksista epäiltyjen henkilöiden määrä vuosina 2013-2018 Kokkolan alueella (15-17 –vuotiaat).

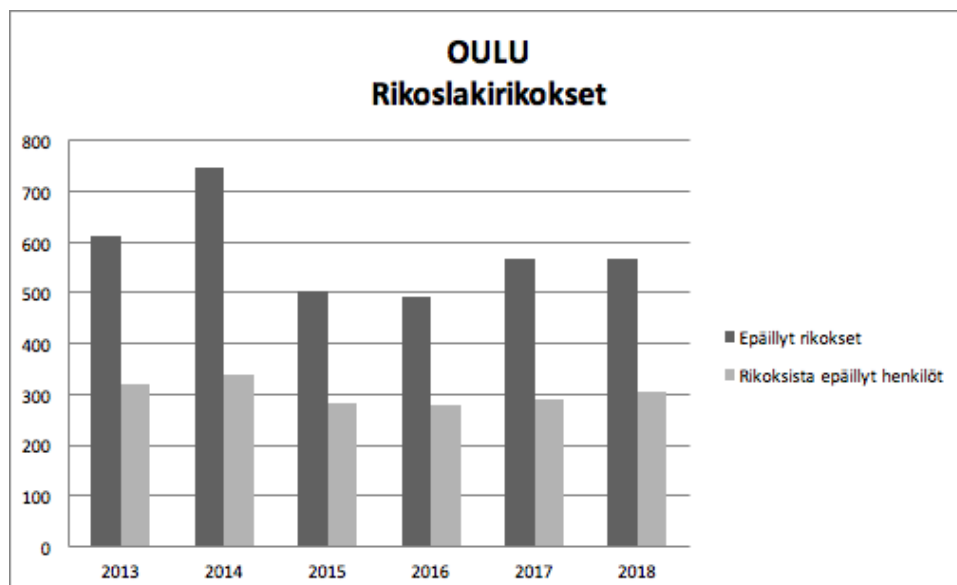
Tilastojen perusteella vuosien 2013-2018 tarkasteluvälillä ei ole havaittavissa mitään suurta muutosta. Pientä vaihtelua ilmenee, mutta ei mitään hälyttävää. Oulussa tilastopylväät ovat itse asiassa erittäin tasaiset mukaan lukematta vuoden 2014 pientä piikkiä epäiltyjen rikosten kokonaismäärissä. Näiden tilastojen tarkoitus on havainnollistaa paikkakunnittain 15-17 –vuotiaiden rikoksiin epäiltyjen tilannetta.

Kokkolan väkiluku vuonna 2017 oli 47 723 (Kokkola.fi). Oulun väkiluku vuonna 2017 oli vastaavasti 200 526 (Ouka.fi). Kokkolassa epäiltyjä 15-17 –vuotiaiden tekemiä rikoksia vuosina 2013-2018 on keskimäärin noin 300 kappaleen luokkaa, kun taas Oulussa luku on noin 1000. Karkeasti Oulussa on nelinkertainen asukasmäärä Kokkolaan verrattuna ja epäiltyjen 15-17 –vuotiaiden rikosten määrä on vähän reilu kolminkertainen Oulussa verrattuna Kokkolaan. Nuorisoriikollisuuden määrä 15-17 –vuotiaiden osalta on siis keskimäärin aika samalla tasolla määrällisesti paikkakuntien välillä.

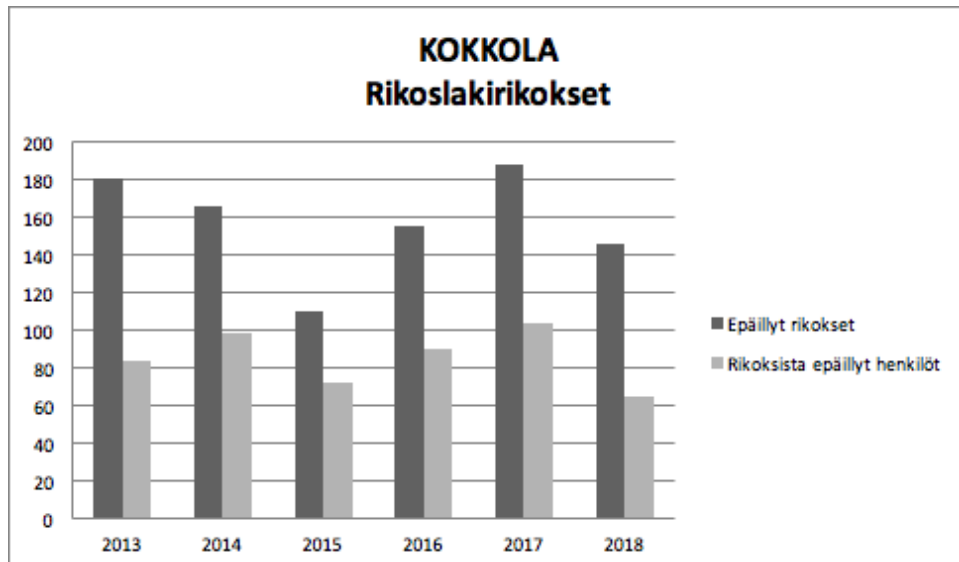
5.6.2 Rikoslakirikokset

Rikosten kokonaismäärä, jota tarkastelimme edellisellä luvussa, koostui rikoslakirikoksista, alkoholirikoksista, liikenne rikkomuksista ja muista rikoksista. Seuraavissa tilastoissa tarkastelemme pelkästään rikoslakirikoksia. Keskitymme tarkemmin minkä tyyppisiin rikoslakirikoksiin 15-17 –vuotiaat ovat olleet epäiltyinä vuosina 2013-2018. Epäiltyjen rikosten kokonaismäärä koostuu suurimmalta osin rikoslakirikoksista ja päätimme tarkastella niitä pelkästään seuraavissa taulukoissa.

Taulukoissa 3 ja 4 on koottu vuosilta 2013-2018 epäiltyjen rikoslakirikosten kokonaismäärä, jossa epäillyt ovat 15-17 –vuotiaita, sekä 15-17 –vuotiaiden rikoksista epäiltyjen henkilöiden määrä vuosittain Oulun ja Kokkolan kunnan alueelta.

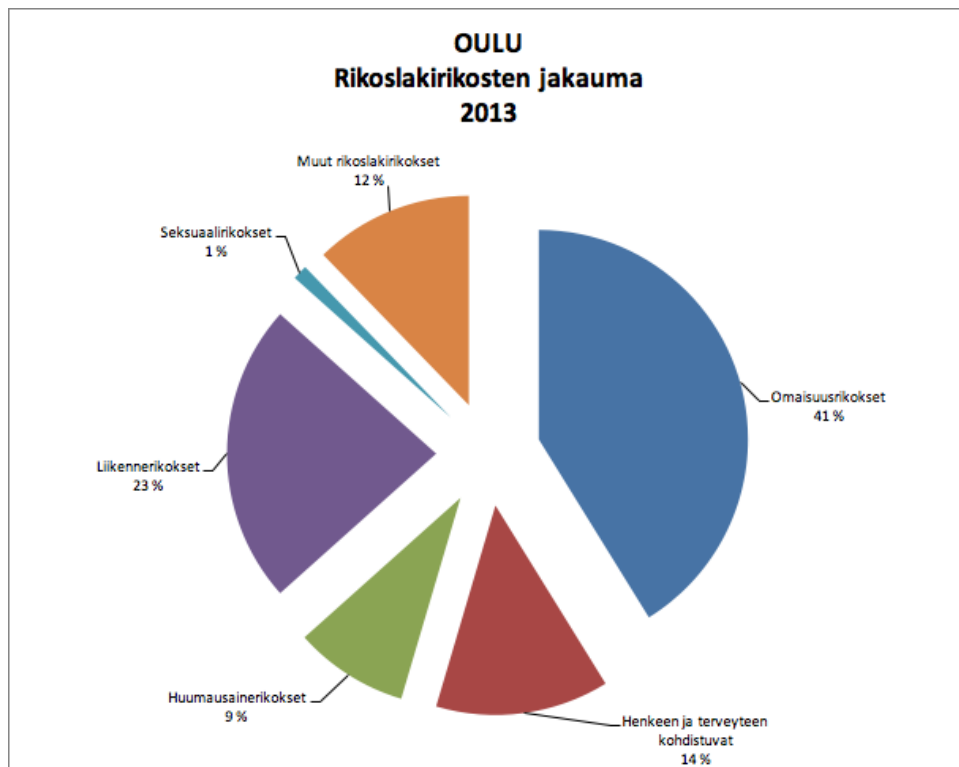
Taulukko 3. Epäiltyjen rikoslakirikosten määrä ja rikoksista epäiltyjen henkilöiden määrä vuosina 2013-2018 Oulun alueella (15-17 –vuotiaat).

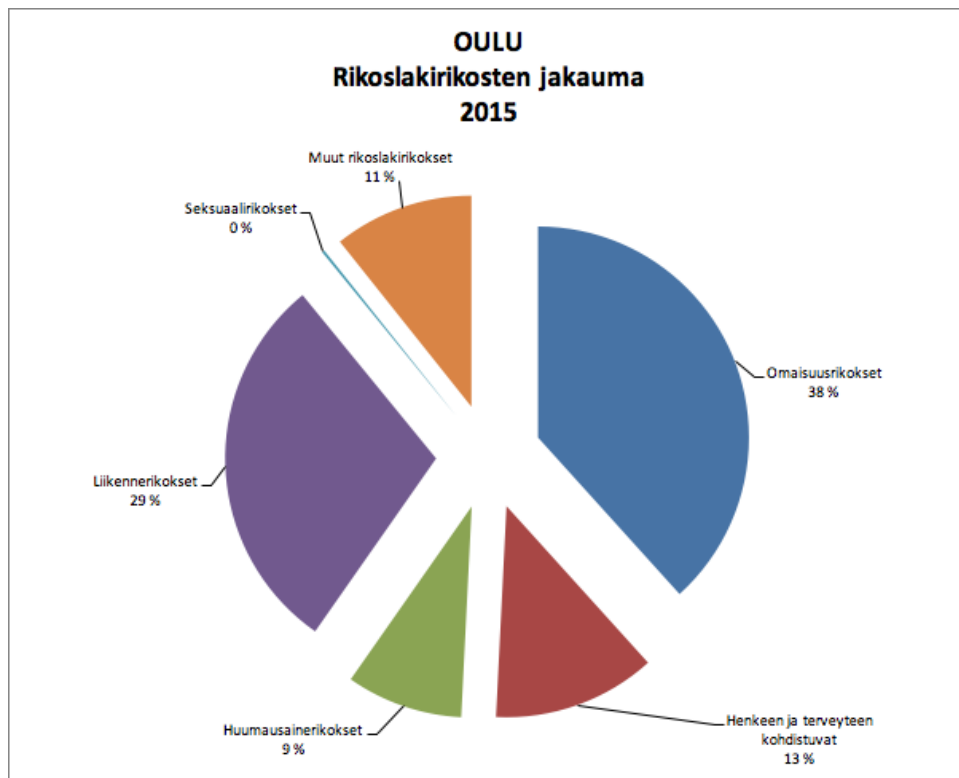
Taulukko 4. Epäiltyjen rikoslakirikosten määrä ja rikoksista epäiltyjen henkilöiden määrä vuosina 2013-2018 Kokkolan alueella (15-17 –vuotiaat).

5.6.3 Rikoslakirikosten jakauma

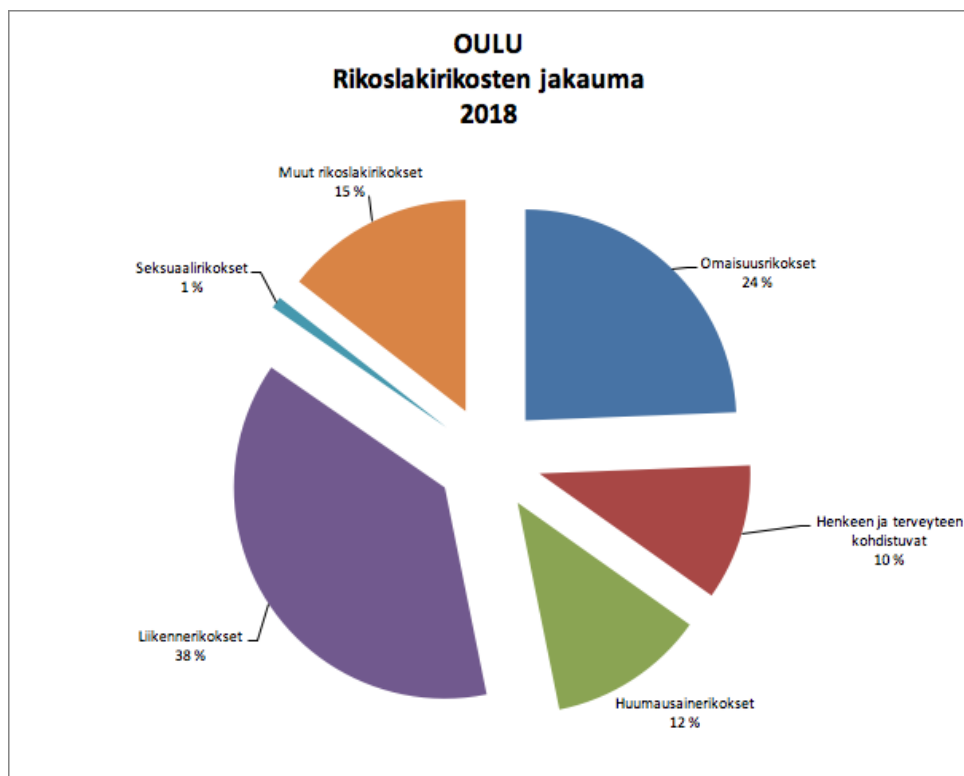
Taulukoissa 5, 6 ja 7 on avattu prosentuaalisesti mistä rikoslakirikoksista rikokset koostuvat, Oulussa tapahtuneista rikoksista, joissa epäiltynä on 15-17 –vuotias henkilö.

Taulukko 5. Rikoslakirikosten jakauma vuodelta 2013, joissa epäiltynä 15-17 –vuotias henkilö Oulun alueella.

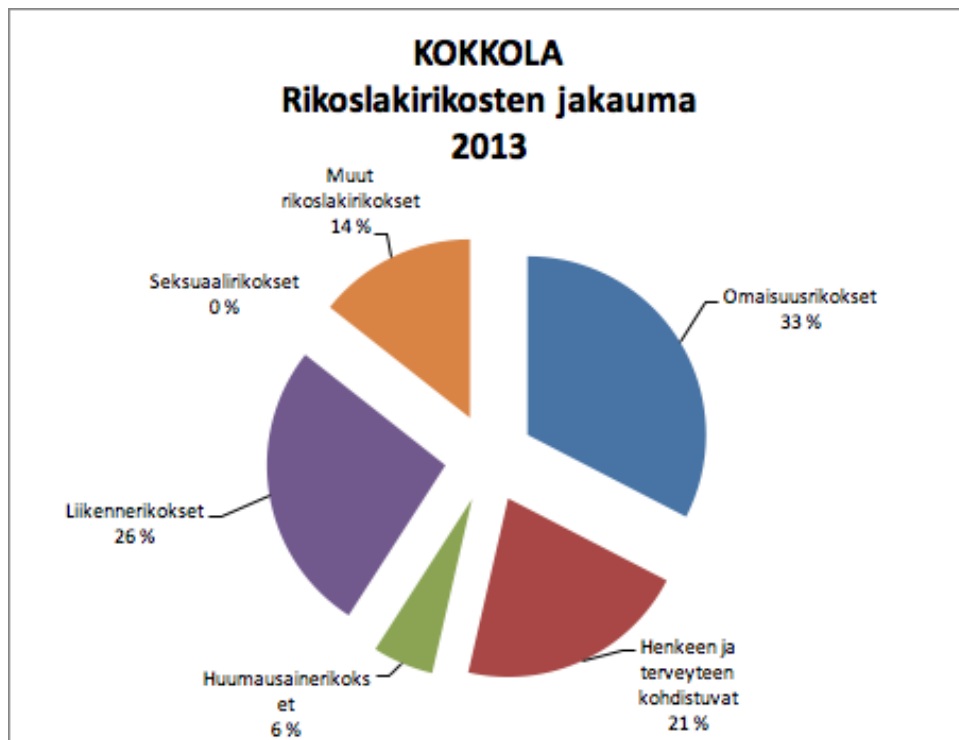
Taulukko 6. Rikoslakirikosten jakauma vuodelta 2015, joissa epäiltynä 15-17 –vuotias henkilö Oulun alueella.

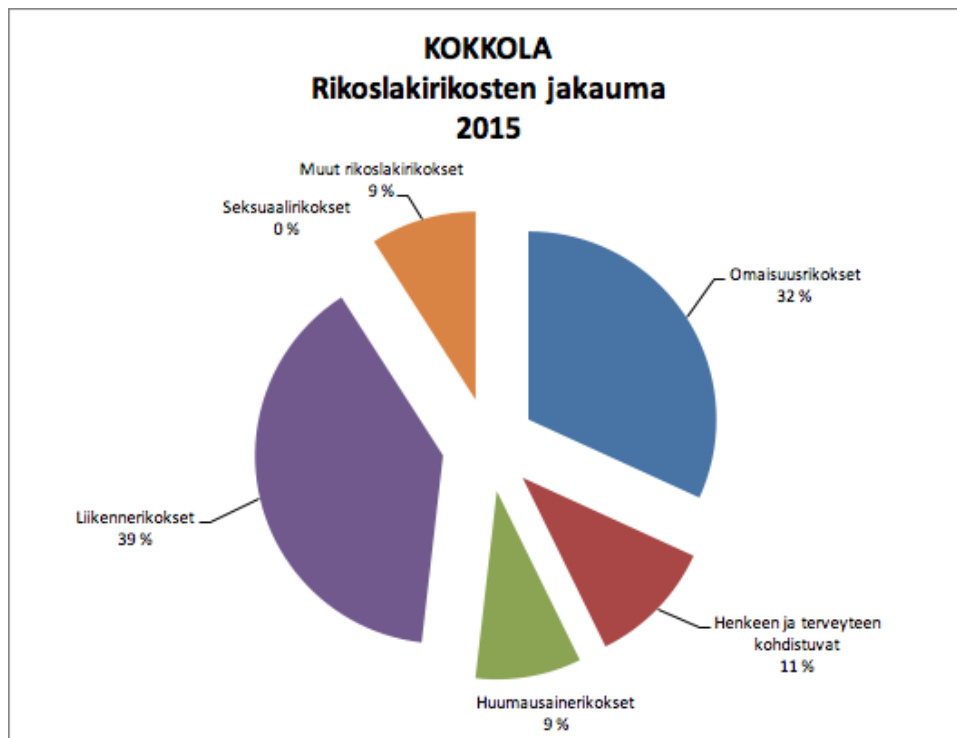
Taulukko 7. Rikoslakirikosten jakauma vuodelta 2018, joissa epäiltynä 15-17 –vuotias henkilö Oulun alueella.

Oulun alueen rikoslakirikosten jakauma vuosina 2013, 2015 ja 2018 ovat rakenteeltaan melko samanlaiset. Suurin osa rikoksista mihin 15-17 –vuotiaat syyllistyvät ovat liikenne-rikoksia ja omaisuusrikoksia. Vuosien 2013 ja 2015 taulukot ovat melkein identtiset, mutta 2018 taulukossa huomattavimmat muutokset aiempiin vertailuvuosiin ovat liikenne-rikosten lisääntyminen ja omaisuusrikosten väheneminen. Rikoslajeittain vuosina 2013-2018 on vaihtelua, mutta ei mitään merkittävää.

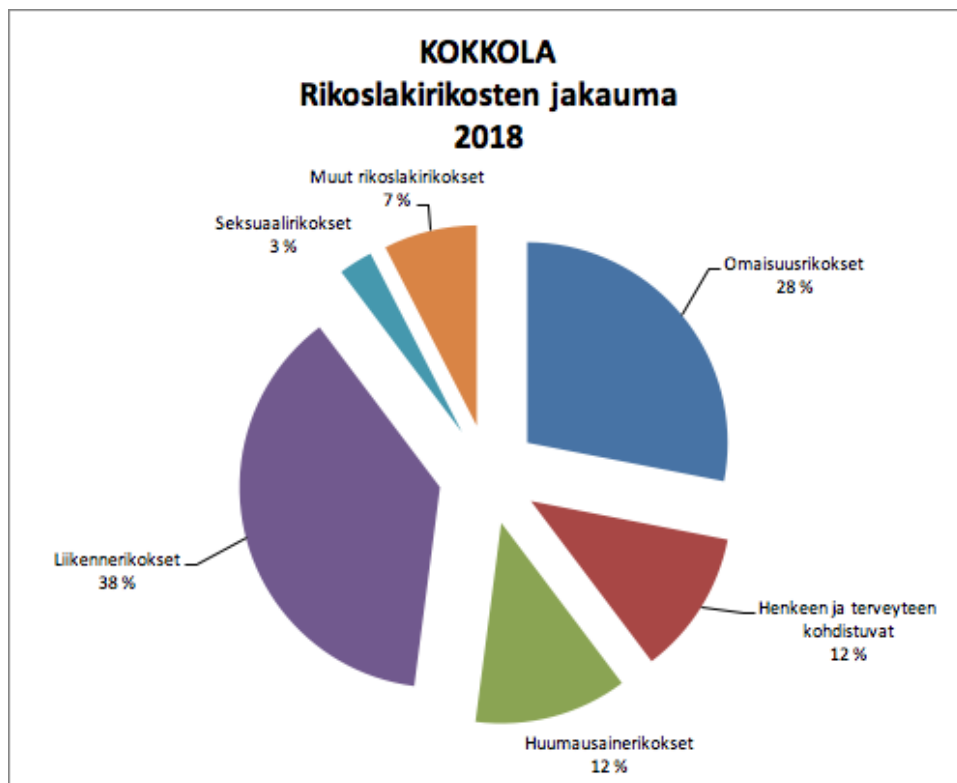
Taulukoissa 8, 9 ja 10 on avattu prosentuaalisesti mistä rikoslakirikoksista rikokset koostuvat, Kokkolassa tapahtuneista rikoksista, joissa epäiltynä on 15-17 –vuotias henkilö.

Taulukko 8. Rikoslakirikosten jakauma vuodelta 2013, joissa epäiltynä 15-17 –vuotias henkilö Kokkolan alueella.

Taulukko 9. Rikoslakirikosten jakauma vuodelta 2015, joissa epäiltynä 15-17 –vuotias henkilö Kokkolan alueella.

Taulukko 10. Rikoslakirikosten jakauma vuodelta 2018, joissa epäiltynä 15-17 –vuotias henkilö Kokkolan alueella.

Kokkolan alueen rikoslakirikosten jakauma vuosina 2013, 2015 ja 2018 vaihtelee hieman. Suurimpina rikoslajeina molempina tarkasteluvuosina ovat kuitenkin samat, eli omaisuusrikokset ja liikennerikokset. Huumausainerikoksissa on havaittavissa kasvua kuudesta prosentista kahteentoista prosenttiin kuuden vuoden aikana. Tätä ei voida kuitenkaan pitää luotettavana tutkimustuloksena, koska vuonna 2014 huumausainerikoksia on kirjattu yli kolminkertainen määrä vuoteen 2013 verrattuna. Myöskin vuotena 2016 huumausainerikoksia on ollut suurin piirtein saman verran, kun vuotena 2014. Tarkastelemme taulukoissa vuosia 2013, 2015 ja 2018, mutta näiden tulosten varjolla ei voida tehdä suoraan johtopäätöksiä, koska on huomioitava välivuodet, joita emme taulukoihimme ottaneet.

6 YHTEENVETO & POHDINTA

6.1 Lopputulosten pohdinta ja analysointi

Tutkimuksessamme pyrimme selvittämään nuorisorikollisuuden nykytilanteen Oulun ja Kokkolan alueilla ja mitä kyseisillä alueilla tehdään nuorisorikollisuuden torjumiseksi poliisin ja sosiaaliviranomaisten toimesta. Vertailimme myös nuorisorikollisuuden muutoksia vuosien saatossa. Lisäksi selvitimme vielä nuorisorikollisuuden syitä ja siihen johtavia tekijöitä. Tarkastelimme näitä kysymyksiä sekä tilastojen, että haastattelujen avulla. Tilastojen ja haastattelujen hyödyntäminen työssä mahdollisti tutkimuksellemme mielestämme monipuolisen ja kattavan vastauskirjon.

Mikä se nuorisorikollisuuden nykytilanne sitten oikein on näillä mainitsemillamme alueilla? Tutkimustulostemme, eli tilastojen ja haastattelujen pohjalta voimmekin todeta, että Oulussa tai Kokkolassa, kummassakaan ei ole juurikaan tapahtunut määrällistä kasvua nuorisorikollisuudessa lähivuosina, mutta nuorisorikollisuus on muuttanut muotoaan joiltain osin. Tilastoista voimme vahventaa haastateltavien mielipiteet siitä, että alueilla ei todella ole suurta muutosta nuorisorikollisuuden määrässä, tulee kuitenkin muistaa myös se, että tarkastelimme tilastoissamme 15-17 -vuotiaita nuoria ja haastatteluissa käsitelimme enemmän yleisellä tasolla nuorisorikollisuutta lapsista aina 20 -vuotiaisiin asti.

Lisäksi todettakoon se, että rikoslajien jakaumassa kuuden vuoden ajalta ei ole tapahtunut hakemiemme tilastojen valossa suurta muutosta rikoslajeissa, mutta haastatteluissa kuitenkin ilmeni, että nuorten rikollisuus on muuttanut muotoaan. Haastateltavat toki ovat olleet jo pitkään työtehtävissään nuorten kanssa tekemisissä, jolloin he tuovat omassa kannassaan

esille nuorisorikollisuuden tilannetta pidemmältä aikaväliltä, missä muutos on varmasti havaittavissa paremmin.

Nykypäivänä huumeet näyttävät suurta roolia nuorisorikollisuudessa, mikä taas edelleen vaikuttaa nuorten käyttäytymiseen, joka näkyy monesti nuoren rikoskäyttäytymisenä. Pistimme merkille sen, että useammassa haastattelussa eri haastateltavat toivat nykypäivän nuorisorikollisuudesta esiin täysin saman termin ”raaistunut”, kun puhuttiin siitä, millaista nykypäivän nuorisorikollisuus on verrattuna vuosia taaksepäin. Tämä viittaa nuorisorikollisuuden muuttuneeseen muotoon, jossa havaitaan muun muassa haastatteluista ilmi tullutta nuorten huumeiden ja päihteiden käytön lisääntyneisyyttä, koulupahoinpitelyitä, jotka ovat tekotavaltaan täysin rikoslain mukaista pahoinpitelyä, eikä kyse ole enää mistään pelkästä koulukiusaamisesta. Näiden ohella nuorisolla esiintyy myös paljon muuta oheisorikollisuutta, kuten omaisuusrikoksia.

Nuorisorikollisuuteen johtavia syitä on monia, mutta esille nousivat nuorten kaveripiiri, vanhempien kasvatustenetelmät, päihteet ja nuorten kokeilunhalu ja tarkoituksettomuuden tunne yhteiskunnassa.

Suomessa poliisi ja sosiaaliviranomaiset tekevät yhteistyötä nuorisorikollisuuden ennalta estämisen ja torjumisen eteen ja pääsääntöisesti haastattelemamme henkilöt olivat oman alueensa viranomaisyhteistyöhön tyytyväisiä ja he kokivat oman ammattikuntansa toiminnan omalla alueellaan toimivaksi, haastatteluissa tärkeäksi puuttumiskeinoksi nousi kaikenlainen varhainen puuttuminen nuoren toimintaan, sekä nuoren kasvokkainen kohtaaminen ja puhuttaminen. Haastateltavista ilmeni myös huoli nykynuorten hyvinvoinnista ja he kokivatkin työnsä erittäin tärkeäksi. Kuitenkin haastatteluissa kehityskohdaksi ylitse muiden lukeutui resurssien vähäinen määrä. Mitä enemmän meillä olisi resursseja, sitä paremmin voisimme puuttua nuorisorikollisuuteen entistä tehokkaammin. Tämän päivän resursseilla tilanne on se, että yhteiskuntamme toimijat eivät pysty aina puuttumaan nuorisorikollisuuteen, sillä laajuudella, että saisimme aikaan suurimman ennalta estävän ja ehkäisevän vaikutuksen. Nuorisorikollisuuteen vaikuttaminen yhteiskunnan toimesta on moniviranomaisyhteistyötä, jota tulee jatkuvasti kehittää.

6.2 Tutkimustulosten luotettavuuden arviointi

Keräsimme opinnäytetyömme tutkimusaineiston haastattelujen ja tilastojen avulla. Haastattelujen tuloksiin tulee suhtautua kriittisesti, koska haastateltavan kanta asioihin on aina subjektiivinen, vaikka hän edustaisikin jotain ammattikuntaa. Otimme sen työssämme huomioon, eikä tavoitteemme ollutkaan saada tilastollista faktaa haastateltavilta, vaan halusimme saada nuorisorikollisuutta tuntevilta henkilöiltä heidän tietämystään ja mielipiteitään asiaan liittyen.

Haastateltavien kanta asioihin oli kuitenkin aika yhtäläinen paikkakunnasta ja asemasta riippumatta. Huomasimme myös myöhemmin tilastojen keruun yhteydessä, että tilastot tukivat haastateltavien mielipiteitä ja kertomia asioita ja niissä oli yhtäläisyyksiä, kuitenkin on huomioitavaa, että tarkastelemamme tilastojen aikaväli on kohtalaisen lyhyt, jolloin muutos ei ole nähtävissä yhtä hyvin, kuin pidemmällä aikavälillä. Kirjasimme haastattelut työhömmme anonyyminä ja kerroimme tästä haastateltaville ennen haastattelun aloitusta. Nämä kaikki edellä mainitut seikat lisäävät haastattelujen luotettavuutta.

Keräämiämme tilastoja tarkastelemalla saimme hyvän yleiskuvan tämän hetkisestä 15-17 –vuotiaiden rikollisiin tekoihin epäiltyjen tilanteesta Oulun ja Kokkolan alueella. Tilastot eivät kuitenkaan kerro tyhjentävästi rikolliseen toimintaan syyllistyneiden tilannetta, koska kaikki rikollinen toiminta ei tule poliisin tietoon ja näin ollen sitä ei kirjata mihinkään. Otimme tilastot Polstat -järjestelmästä ja tarkistimme tilastojen luotettavuuden järjestelmän asiantuntevalta henkilöltä, jotta tilastoista ilmeni se mitä tavoittelimme.

Tilastoissa, joita keräsimme näkyvät 15-17 –vuotiaat henkilöt, jotka ovat olleet epäiltynä rikokseen. Eli henkilöt eivät välttämättä ole syyllistyneet rikolliseen toimintaan, vaan ovat olleet ainoastaan epäiltyinä. Työmme tarkoitus ei ollut kuitenkaan selvittää numeraalisesti tarkalleen, kuinka moni henkilö on syyllistynyt rikolliseen toimintaan minäkin vuonna kullakin paikkakunnalla, vaan halusimme pyrkiä ymmärtämään vallitsevaa ilmiötä ja sen suuruusluokkaa. Epäiltyjen henkilöiden määrät antavat kuvan 15-17 –vuotiaiden tilanteesta kuitenkin hyvin ottaen huomioon työmme kontekstin.

6.3 Tavoitteeseen pääsy ja työn haasteet

Mielestämme onnistuimme saamaan tutkimuskysymyksiimme asianmukaiset vastaukset ja saimme kartoitettua Oulun ja Kokkolan alueelta tämänhetkisen katsauksen nuorisorikolli-

suuteen kaikkine osa-alueineen, mitä tutkimuksessamme selvitimme. Pääsimme mielestämme työomme tavoitteeseen siinä laajuudessa, kuin oli tarkoituskin.

Haasteiksi muotoutui tilastojen kokoaminen ja pohtiminen, siinä mielessä, että millaisia tilastoja oikeasti haluamme ja tarvitsemme työhömmä, sekä mikä on olennaista ja mikä ei. Lopulliseen työhömmä karsimmekin kohtalaisen paljon tilastoja pois työn rajaamisen vuoksi, saimme kuitenkin koottua mielestämme tutkimuksemme kannalta tarpeelliset ja olennaisimmat tilastot työhömmä.

Työn aloitusvaiheessa aiheen rajaus oli myös yksi haaste, sillä nuorisorikollisuus aiheena on hyvin laaja ja jouduimme pohtimaan sitä, että mihin suuntaan lähdemme tätä aihetta rajaamaan. Päädyimme loppujen lopuksi rajaamaan aiheemme kahdelle paikkakunnalle ja syventymään tilastoissa ja osittain haastatteluissa enemmän 15-17 -vuotiaisiin tekijöihin. Haastatteluissa huomasimme kuitenkin, että haastateltavien oli vaikeaa ottaa kantaa yksittäisiin ikäryhmiin, sillä he työskentelevät kaikenikäisten nuorten parissa, jolloin voi olla haastavaa antaa yksiselitteisiä kommentteja tietystä ikäryhmästä.

Tilastoilla saimme nuorisorikollisuuden tämänhetkisen tilan tutkimillamme alueilla suuruusluokkaisesti selville, mutta koimme haastatteluiden merkityksen kuitenkin tilastoja suuremmaksi työomme kannalta, sillä niiden pohjalta pääsimme syventymään aiheeseen huomattavasti yksityiskohtaisemmin ja tarkemmin.

LÄHTEET

Kiehelä, Hannu & Raivola, Petri: Rikokset 1996 – tilastot ja tutkimus; Johdatus kvantitatiivisiin tutkimusmenetelmiin ja rikosanalyysiin, Helsinki, Oy Edita Ab

Kivivuori, Janne 2013: Rikollisuuden syyt, Hansaprint

Laki nuorista rikoksentekijöistä 262/1940

Laki nuorista rikoksentekijöistä 262/1940

Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015

Metsämuuronen, Jari 2008: Laadullisen tutkimuksen perusteet, Helsinki, International Methelp Oy

Oikeuslaitoksen artikkeli ”Nuori rikoksentekijä”. Luettavissa:

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/nuoririkoksentekija.html>

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221, Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 66, Nuorisoasiain neuvottelukunta julkaisuja 33

Oulun kaupungin tilastollinen vuosikirja 2017. Luettavissa:

https://www.ouka.fi/documents/50085/832671/Tilastollinen+vuosikirja_/cf07d74d-f0ff-4a29-bb34-3d1863798da2

Päivi Honkatukia & Janne Kivivuori (toim.) 2006: Nuorisorikollisuus, Määrä, syyt ja kontrolli, Helsinki. Luettavissa:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152459/221_Honkatukia_Kivivuori_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Read, Tim & Rodgers, Colin 2011: Policing and Young People, Learning Matters Ltd

Rikoslaki 1889/39

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005: Haastattelu; Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus, Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy

Sisäministeriön uutinen 12/2016 ”Ankkuri toimintamallia kehitetään yhdessä”. Luettavissa: https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ankkuri-toimintamallia-kehitetaan-yhdessa

Uusitalo, Hannu 2001: Tiede, tutkimus ja tutkielma; Johdatus tutkielman maailmaan, Juva, WS Bookwell Oy

Yleistietoa Kokkolan kaupungista. Luettavissa:

https://www.kokkola.fi/kokkola_tietoa/yleistietoa_kaupungista/fi_FI/yleistietoa_kaupungista/

LIITTEET

LIITE 1

OPINNÄYTETYÖHAASTATTELU POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU

Nuorisorikollisuus Oulun ja Kokkolan alueilla

Sebastian Kangaskortet, Niiles Klemola

2017/1B

POLIISIHENKILÖIDEN HAASTATTELUPOHJA

AIHEALUEET:

- Millä tavoin ja kuinka kauan olet ollut tekemisissä nuorten parissa työtehtävissäsi?
- Mihin suuntaan nuorten rikollisuus on mielestäsi menossa oman poliisilaitoksesi alueella?
- Minkälaista nuorisorikollisuus on nykypäivänä ja onko huomattavissa ollut suuria muutoksia viimeisen 10 vuoden aikana?
- Minkä tyyppisiin rikoksiin nuoriso yleisimmin syyllistyy poliisilaitoksesi alueella?
- Mikä ikäryhmä syyllistyy aktiivisimmin rikoksiin?
- Minkä ikäisinä nuoret yleisimmin aloittavat rikosten tekemisen?
- Mikä on 15-17 vuotiaiden nuorten tilanne poliisin näkökulmasta?
- Mikä mielestäsi ajaa nuorisoa tekemään rikoksia?
- Mistä nuoret itse kokevat rikollisen käyttäytymisensä johtuvan?
- Mikä on mielestäsi tärkein viranomaisen nuorten rikollisuuden estämiseksi?

-Ovatko mielestäsi nuorten vanhemmat suurena vaikuttajana nuoren rikolliseen käyttäytymiseen?

-Kumpaa itse pidät pahempana nuorten rikolliseen toimintaan ryhtymisen kannalta, vanhempien liikakontrolli vai liian vapaa kasvatustapa?

-Mitä poliisi tekee omalla alueellasi nuorten rikollisuuden estämiseksi?

-Miten se on onnistunut mielestäsi?

-Mitä poliisilla olisi parannettavaa tällä saralla?

-Resurssien merkitys?

-Mihin poliisiin tulisi keskittyä tulevaisuudessa?

-Saatko toteuttaa mielestäsi työtehtäviäsi haluamallasi tavalla?

-Miten asuinalue mielestäsi vaikuttaa nuorten rikollisuuteen?

-Oletko tyytyväinen poliisiin ja muiden viranomaisten yhteistyöhön nuoriin liittyen?

-Miten oman alueesi nuoret suhtautuvat poliisiin?

-Pitäisikö poliisiin keskittyä nuoriin rikoksentehtäjiin mielestäsi enemmän?

-Onko nuorten suhtautuminen/käyttäytyminen poliisia kohtaan muuttunut viimeisen 10 vuoden aikana?

-Miten internet, some ja päihteet vaikuttavat nuorten rikoskäyttämiseen?

LIITE 2

OPINNÄYTETYÖHAASTATTELU POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU

Nuorisoriikollisuus Oulun ja Kokkolan alueilla

Sebastian Kangaskortet, Niiles Klemola

2017/1B

SOSIAALIVIRANOMAISTEN HAASTATTELUPOHJA

AIHEALUEET:

- Millä tavoin ja kuinka kauan olet ollut tekemisissä nuorten parissa työtehtävissäsi?
- Millainen on työnkuvasi ja millä tavoin teet yhteistyötä poliisin kanssa?
- Mikä on mielestäsi nuorisoriikollisuuden tämän hetkinen tilanne alueella, jossa työskentelet?
 - Millä tavoin nuorisoriikollisuus näyttäytyy omassa työssäsi?
- Minkälaista nuorisoriikollisuus on nykypäivänä ja onko huomattavissa ollut suuria muutoksia viimeisen 10 vuoden aikana?
- Mikä on mielestäsi tärkein keino nuorisoriikollisuuden ehkäisemiseksi?
- Minkä ikäisenä nuoret rikoksen tekijät yleensä tulevat teidän asiakkaaksenne?
 - Jos tarkastellaan 15-17 vuotiaita nuoria, niin ovatko teidän asiakkaanne siinä iässä yleensä ensikertalaisia rikoksen tekijöitä vai jo useamman kerran syyllistyneet laittomuuksiin?
 - Kuinka näet ylipäätään 15-17 vuotiaiden asiakkaidenne nykytilanteen?
- Mikä mielestäsi ajaa nuorisoa tekemään rikoksia?
 - Mitkä ovat mielestäsi suurimmat vaikuttajat nuoren rikoskäyttäytymiseen, ajatellen nuoren vanhempia ja kasvatusta, kasvuympäristöä, perintötekijöitä ja kaveripiiriä?
 - Päihteiden ja somen/netin merkitys nuorten rikoskäyttäytymiseen?
- Mistä nuoret itse kokevat rikollisen käyttäytymisensä johtuvan?

- Mitä sosiaaliviranomaiset tekevät nuorten rikoksen tekijöiden auttamiseksi ja nuorisoriikollisuuden estämiseksi alueella, jossa työskentelet?
 - Miten tämä on mielestäsi onnistunut?
 - Onko toimintanne tuottanut tulosta, onko nuoria saatu lopettamaan rikollinen toiminta työnne avulla?
 - Mitä parannettavaa tällä osa-alueella olisi?
 - Tulisiko tulevaisuudessa sosiaaliviranomaisten erityisesti keskittyä johonkin tiettyyn asiaan nuorison auttamiseksi?
- Oletko tyytyväinen poliisin työskentelyyn nuorten parissa ja olisiko sosiaaliviranomaisen näkökulmasta poliisilla jotain parannettavaa tai huomioitavaa liittyen nuorisoriikollisuu-teen?
- Kuinka tärkeänä itse koet oman työsi nuorten rikoskäyttäytymisen ehkäisemiseksi?
- Oletko tyytyväinen sosiaaliviranomaisten ja poliisin yhteistyöhön?
- Kuinka nuoret suhtautuvat sosiaaliviranomaisiin ja onko käytös muuttunut vuosien varrella?

LIITE 3

OPINNÄYTETYÖHAASTATTELU POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU

Nuorisrikollisuus Oulun ja Kokkolan alueilla

Sebastian Kangaskortet, Niiles Klemola

2017/1B

KOKEMUSASIAANTUNTIJAN HAASTATTELUPOHJA

AIHEALUEET:

- Henkilön esittely (taustat)
- Minkä ikäisenä olet ensimmäisen kerran ollut epäiltynä rikokseen? (minä vuonna)
- Millä alueella syylistyit rikoksiin pääsääntöisesti ollessasi nuori?
- Mikä omasta mielestäsi ajoi sinut tekemään rikoksia?
- Minkä ikäisenä olit aktiivisin rikollisuuden suhteen?
- Minkä tyyppisiin rikoksiin olet syylistynyt?
- Mikä sai sinut jatkamaan rikosten tekemistä?
- Miten nuoruudessa koit poliisin, oliko poliisista apua vai päinvastoin?
- Miten koit sosiaaliviranomaiset nuoruudessasi, oliko heistä apua vai päinvastoin?
- Oletko kokenut saaneesi apua viranomaisilta?
- Miten mielestäsi poliisin tulisi toimia ehkäistäkseen nuorten rikollisuutta?
- Miten itse koet nuorisrikollisuuden tilanteen nykypäivänä? (onko tilanne muuttunut vuosien saatossa)
- Mistä mielestäsi nuorten rikollisuus johtuu?

-Mikä sai sinut lopettamaan rikollisen toiminnan?

-Miten yhteiskunta voisi tehokkaammin katkaista nuorten rikollisen käyttäytymisen jo varhaisessa vaiheessa?

-Mitä ohjeita/neuvoja antaisit 15 –vuotiaalle itsellesi?